

Keskustoimikunnan kokous 1.3.2018

Kokousaika Torstai 1.3.2018 klo 13:05 – 16

Kokouspaikka Operaatiohuone 2.krs, Suomen Punainen Risti
Tehtaankatu 1a, 001400 Helsinki

Läsnä

Jäsenet

Maanpuolustuskoulutus MPK (Juha Niemi)
Maanpuolustusnaisten Liitto (Satu Virtanen)
Reserviläisliitto (Jouko Hyppönen)
Sukeltajaliitto (Ari-Pekka Arponen)
Suomen Latu (Jaakko Erkkola)
Suomen Lentopelastusseura (Janne Vainio)
Suomen Pelastusalan Keskusjärjestö (Marika Punamäki)
Suomen Pelastuskoiraliitto (Mika Soininen)
Suomen Punainen Risti (Kalle Löövi)
Suomen Reserviupseeriliitto (Timo Hautala)

Puheenjohtaja Minna Karhunen
Sihteeri Arsi Veikkolainen

Asiantuntijat ja viranomaiset

Sisäministeriön pelastusosasto (Alpo Nikula)
Suomen Palveluskoiraliitto (Jenni Sairanen)
Suomen Punainen Risti (Melinda Palomaa)
Suomen Punainen Risti (Sari Häkkinen)
Suomen Radioamatööriliitto (Merja Koivaara)
Suomen Tiepalvelumiesliitto (Krister Niemimaa)

Allekirjoitukset

Minna Karhunen
puheenjohtaja

Arsi Veikkolainen
sihteeri

Mika Soininen
pöytäkirjan tarkastaja

Käsittelyt asiat

§ 1 KOKOUKSEN PÄÄTÖSVALTAISUUDEN TOTEAMINEN

Todettiin läsnäolijat ja kokouksen riittävä edustuksellisuus.

§ 2 PÖYTÄKIRJAN TARKASTAJAN VALINTA

Pöytäkirjan tarkastajaksi valittiin Mika Soininen Pelastuskoiraliitosta.

§ 3 ESITYSLISTAN HYVÄKSYMINEN

Hyväksyttiin esityslista.

§ 4 PÄÄTÖSASIAT

4.1 Toimintakertomus 2017

Alustava toimintakertomus 2017 esiteltiin ruudukkomuodossa. Varsinainen toimintakertomus vahvistetaan seuraavassa keskustoimikunnassa. Käytiin läpi poimintoja vuoden 2017 toimintasuunnitelman pohjalta kootusta alustavasta toimintakertomuksesta. Toimintakertomus 2017 löytyy <https://vapepa.fi/toimikunnat>.

Käytiin esimerkinomaisesti läpi ruudukkomuotoisen alustavan kertomuksen muuttamaa toimintoa. Todettiin rakenne toimivaksi ja hyväksi erityisesti oman toiminnan arvioinnin ja tulosten esittämisen näkökulmasta. Ruudukkoa täydennetään järjestökierrosta varten. Alustava ruudukko Liite 1.

Linjattiin, että

- Pitäydytään ruudukkomuotoisessa, jossa toimintasuunnitelmaruudukkoa täydennetään toteuma, tulos, vaikutus sekä kehitettävää sarakkeilla.
- Järjestöt kommentoivat ja täydentävät ruudukon sisältöä itse vuoden 2017 ruudukkomuotoiseen toimintakertomukseen. Lopullinen toimintakertomus kootaan tästä luonnoksesta. Aikatauluksi sovittiin kirjaukset 1.4. mennessä
- Vapepa Info -lehdestä tuotetaan toimintakertomuksen rinnalle painettu ns. vuosiesite. Tähän tiedottaja tulee pyytämään erikseen tietoja ja tarinoita jäsenjärjestöiltä vuoden 2017 Vapepa-toiminnasta. Tietoja saa toimittaa jo nyt.

4.2 Tilastot 2017

Lopulliset tilastot vielä valmistumatta, mutta vuoden 2017 osalta hälytystoiminnassa on pientä kasvua kaikilla osa-alueilla. OHTOon kertyvän tiedon koostamisen osalta vuosi 2017 oli vielä harjoittelua, joten tietoja on tarvinnut täydentää. Myös koostamismekanismia tulee vielä kehittää.

Keskusteltiin siitä, minkä järjestöjen tehtävät näkyvät tilastoissa. Nyt OHTOn ja valmiuspäälliköiden kautta kerättävissä tilastoissa ei ole mukana lento- ja meripelastuksen tehtäviä.

Linjattiin, että

- Lopullisiin tilastoihin lisätään Vapepa-toimintaan liittyvät SLPS:n ja SMPS:n tilastot.

4.3 Vuoden 2018 toiminta

Käytiin katsaus vuoden 2018 tapahtumiin ja aikatauluun. Toimintasuunnitelma 2018 löytyy <https://vapepa.fi/toimikunnat>

Vapepan valtakunnallinen toimintakalenteri liitteenä 2. Siihen lisäyksenä 30.5. seminaari, jonka aiheina spontaanit vapaaehtoiset, erityisesti etsinnöissä

Linjattiin että,

- Vuoden 2018 toiminnan tavoitteita ja mittareita tulee tarkentaa.
- Tätä työtä lähtee tekemään "Tavoitteet ja mittarit" - tiimi SLPS Janne Vainio, Palveluskoiraliitto Jenni Sairanen ja Sukeltajaliitto Ari-Pekka Arponen.

Keskustoimikunnan työlle tulee laatia työsuunnitelma.

- Pidetään Neljä keskustoimikunnan kokousta. Vuoden viimeisen ajankohta sovitaan vuosikokouksen mukaan.
- Ylläpidetään listaa kokouksissa sovitusta toimenpiteistä, vastuuhenkilöistä ja tehtävien etenemisestä.
- Vuosikellon luonnos valmistellaan seuraavaan kokoukseen (Arsi Veikkolainen ja Sari Häkkinen)
- Luodaan Keskustoimikunnalle oma työtila Vapepan extranettiin. Pääsy OH-TO:n jäsenjärjestön yhteishenkilön roolissa.

Vuosikokoukset ovat uusi käytäntö. Tavoitteena luoda ja pitää yllä Vapepa-henkeä ja vahvistaa verkostoitumista. Kohderyhmänä ovat jäsenjärjestöjen johto.

Kevään työ- ja suunnittelukokouksen rooli pysyy entisenlaisena.

- Arsi Veikkolainen luo kyselyn vuosikokouksen sopivasta ajankohdasta.

Verkostomaista työtappaa tulee painottaa. Keskustoimikunnan tulee muistaa myös ne järjestöt, jotka eivät osallistu kokouksiin.

- Keskustoimikunnan jäsenten tulee viedä Vapepa-viestiä keskustoimikunnan ulkopuolisille Vapepa verkostoille.

4.4 Vuoden 2019 toiminnan painopisteet

Tämän vuoden painopisteet ovat: 1) Maakuntahallintoon ja aluehallinnon muutoksiin siirtymiseen valmistautuminen, 2) Koulutuksen kehittäminen, 3) Toiminnan laadun kysymykset 4) Vapaaehtoiset Vapepassa (uudet jäsenet, eri vapaaehtoisryhmät...)

Kirjattiin aihioita Vapepan painopisteiksi vuodelle 2019. Seuraavassa kokouksessa 16.4. nostetaan vahvistettavat painopisteet.

Kirjatut aihiot:

- Miten kansalaisjärjestöt toimivat maakuntauudistuksessa?
 - Miten saadaan maakunnat ja järjestöt yhteistoimintaan, millä kokoonpanolla, millä mekanismeilla?
 - Kuinka hoidetaan järjestöverkostojen yhteistoiminnan kehittäminen (sote-pelastuspalvelu- ja koulutusjärjestöverkostot)?
 - Mikä on Vapepan maakuntatoimikuntien kyky ja rooli? Miten sitä tulee vahvistaa tai kirkastaa? Laajentaminen koko järjestökenttää huomioiden?

- Maakunnallisten/alueellisten kolmannen sektorin harjoitusten kehittäminen ja lisääminen.
- Vapaaehtoisnäkökulman vahvistaminen
 - Vapaaehtoistoiminnan johtamien
 - Vapaaehtoiset Vapepassa
- Koulutuksen kehittäminen
 - Toiminnan ja koulutuksen yhteismitallistaminen.
- Tietoturvadirektiivin huomioiminen
- Uudet vapaaehtoiset
 - Uusien vapaaehtoisten saaminen, uudet potentiaalit
 - Nuorten rekrytoiminen painopisteenä saa jatkoa
 - Spontaaneihin vapaaehtoiisiin vastaaminen
- Viestintä, Vapepan tunnettuus
 - "Yhdessä olemme enemmän!"
 - Viranomaisten tietoiseksi Vapepan tekeminen toiminnasta
- Toimintamuotojen kehittäminen
 - Ensihuollon tunnettuus ja sen verkoston vahvistaminen.
 - Vapaaehtoisen öljyntorjunnassa-hankkeen oppien laajentaminen yleisemmin vapaaehtoistukiorganisaation rekrytoimiseen ja kouluttamiseen.
 - Etsinnän kehittäminen "palveluna"

4.5 Kehittämistyöryhmien tehtävät ja tavoitteet

Kuultiin esitykset kehittämistyöryhmien vetäjiltä tavoitteiksi ja tehtäviksi.

Koulutuksen kehittämisen jatkotyöryhmä, MPK

- Jatkotyönä kuvataan kokonaisuus ja koulutusten osaamisvaatimukset. Esitys liitteenä 3.
- Juha Niemi MPK vetää. SPEK Marika Punamäki ja SPR puolesta J-P Kaasinen ja Melinda Palomaa mukana.

Nuorten saaminen mukaan toimintaan, SPR

- Tehtävänä on: 1) kartoittaa nykyinen toiminnan '18-25-vuotiaan' näkökulmasta. 2) Määritellä polku 18-20-vuotiaalle tulla mukaan Vapepan toimintaan sekä mahdolliset kehittämistarpeet, 3) Laatia suosituksia asioista joita tulisi kehittää vuonna 2019
...jotta nuoret tietäisivät missä tehtävissä he voivat toimia Vapepassa ja min-kälaisen harrastusmahdollisuuden Vapepan toiminta tarjoaa ja jatkossa Vapepan hälytysryhmissä olisi entistä enemmän alle 29-vuotiaita jäseniä. Esitys liitteenä 4.
- Ryhmää vetää SPR:n Johanna Kylmäoja.
- Ryhmään voi ilmoittautua. Kutsu lähdössä lähiaikoina

Vapepan rooli ehkäisevässä työssä, SPEK

- Tehtävänä on:
 - Kuvata ja pohtia Vapepan roolia ennaltaehkäisevässä työssä sekä ennaltaehkäisevänä toimintana (sikäli kun 2018 ehtii)
 - Edistää koordinaatiota ja yhteistyötä ehkäisevän työn saralla. Esitys liitteenä 5.
- Ryhmää vetää Marika Punamäki SPEK.
- Kokoonpanoa on ideoitu, mutta mukaan voi ilmoittautua muutkin.

4.6 Maakuntaudistus ja alueellinen järjestäytyminen

Käynnissä on parhaillaan maakuntaudistuksen mukanaan tuoma alueellisen viranomaisten ja järjestöjen välisen yhteistyön rakentuminen ja siihen liittyvä järjestöyhteistyö.

Avattiin hieman keskustelua siitä, miten on tulkittava valtioneuvoston kanslian teettämää selvitystä 3. sektorin roolista viranomaisten tukena sekä YTS:ää ja kokonaisturvallisuuden käsitteitä.

YTS ladattavissa:

<https://www.turvallisuuskomitea.fi/index.php/fi/ajankohtaista/163-lataa-tasta-yhteiskunnanturvallisuusstrategia-2017>

VNK selvitys ladattavissa: <http://tietokayttoon.fi/julkaisu?pubid=23201>

Linjattiin, että

- On tarve selkeyttää yhteistä toimintatapaa ja käsityksiä. Asian käsittelyä jatketaan tulevilla kokouksilla.
- Maakuntatoimikunnilla on nyt tärkeä rooli pelastuspalvelun järjestöyhteistyön maakunnallisena organisoijana maakuntaudistuksessa. MPK:n johdolla on kokonaisturvallisuuskoulutusten myötä aloitettu maakunnallinen ja paikallinen aktivoituminen ja Soste on myös omalla sarallaan lähtenyt liikkeelle.

4.7 Henkisen tuen minimikriteerit

Henkisen tuen kehittämistyöryhmän työn tuloksena tuotettiin linjaukset henkisen tuen ryhmän minimikriteereiksi. Esitys liitteenä 6.

Vaikka kyse on henkisen tuen ryhmän minimikriteerit, se on samalla ensimmäinen uusi toimialaryhmän minimimäärittely. Toistaiseksi ei Vapepan (ja OHTO järjestelmän mukaisten) eri toimialueiden, joita ryhmällä voi olla useampia, minimikriteerien määrittelytapaa ei ole vielä yhteisesti sovittu.

Linjattiin, että

- Esitys on tässä vaiheessa tiedoksi.
- Eri toimialueiden minimikriteerien määrittelyt tulee tehdä siten, että ne ovat yhteensopivia muiden toimintalinjojen kanssa sekä koulutusudistuksen kanssa. Nämä kriteerit ja muoto tulee siis määritellä.

4.8 Esitys Vapepan digitaalisista radiojärjestelmistä

Suomen Radioamatööriliitto (SRAL) on tuottanut esityksen digitaalisten radiopuhelinten käyttösuunnitelmaksi Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun toiminnassa. Esitys liitteenä 7.

Eri tahoilta saatujen lausuntojen perusteella esitys on oikean suuntainen, mutta asiaan liittyy vielä järjestökohtaisia kysymyksiä vastuista ja yhteensovittamisista.

Linjattiin, että

- Radiojärjestelmien suunnittelua jatketaan esitetyn suuntaisesti SPR:n ja SRAL toimesta ennen laajempaa järjestökierrosta.

4.9 Huomionosoitukset

Käsiteltiin Vapaaehtoisen pelastuspalvelun Keskustoimikunnan vahvistettavaksi tulevat huomionosoitukset Huomionosoitustyöryhmän esityksen pohjalta.

Vahvistettiin myöntäminen:

- Hämeen maakunnallinen pelastaja vuodelle 2017: Minna Airike-Mörsky, Tampereen Seudun Etsintäkoirat
- Hopeinen ansiomitali: Sari Melanen, SPR Mänttä EA-ryhmä, Häme

§ 5 TIEDOKSI ASIAT

5.1 Lapin edustajien kannanotto etsintätyöryhmän esitykseen

Käsiteltiin Lapista etsintätyöryhmän työskentelyssä osan aikaa mukana olleiden henkilöiden kannanotto etsintätyöryhmän esityksestä 13.11.2017 Keskustoimikunnassa 3/2017.

- Kirjattiin tiedoksi.

§ 6 MUUT ESILLE TULEVAT ASIAT

6.1 Kokonaisturvallisuusmessut 2018

Kokonaisturvallisuusmessut järjestetään Lahdessa 7.-8.9.2018
Järjestöt vahvasti esillä ja monilla onkin jo omia esittelypisteitä.
Messut ovat oiva tilaisuus rekrytoida vapaaehtoisia ja näkyä yhteistyökumppaneille.
Lisätietoa tulossa. Vapepan osalta osallistumista koordinoi tiedottaja Sari Häkkinen

Vapepa kokoaa yhteen järjestöjen tarinat:

- Vapepan lehteen (uudenlainen Vapepa-Info) näkyviin hälytysryhmätoimintajuttuja, lukuja ja nostoja visuaalisesti esitettynä.
- Vapepalle on tulossa uusi esite, jossa esitellään viranomaiselle tarjottavan tuen muodot.

§ 7 KOKOUKSEN PÄÄTTÄMINEN

Puheenjohtaja päätti kokouksen hieman klo 16 jälkeen kiittäen osanottajia erinomaisesta ensimmäisestä uusimuotoisesta keskustoimikunnan kokouksesta.

LIITTEET:

1. Alustava toimintakertomusruudukko 2017
2. Vapepan toimintakalenteri 2018 (1.3.2018)
3. Esitys työryhmästä: Koulutuksen kehittämisen jatko
4. Esitys työryhmästä: Nuoria lisää toimintaan
5. Esitys työryhmästä: Vapepan rooli ehkäisevässä työssä
6. Esitys henkisen tuen hälytysryhmän minimivaatimuksiksi
7. SRAL esitys Vapepan digiradiojärjestelmästä

KOKONAISUUS 2017	TAVOITE JA TOIMENPITEET	OSATAVOITE	Konkreettiset toimenpiteet / huomioita	Toteuttamisen resurssit ja vetovastuu	Kenellä sama tavoite?	MITTARIT millä onnistumista mitataan?	MITTARIT mikä on onnistumisen tavoitervo	Toteuma 2017	Tulos 2017	Vaikutus	Huomiot ja kehittämisajatukset
Hälytys-toiminta ja auttamis-valmius	Vapepa/viranomaisyhteistyön kehittäminen	Poliisiyhteistyö on kiinteää. Tietoa ja tietoisuutta Vapepasta lisätään pelastuslaitoksilla sekä akuutissa sosiaalipalvelussa. Tieto alueellisesta ja paikallisesta sopimustilanteesta on kattavaa. Edistetään yhteisiä toimintamalleja.	Pyritään saamaan viranomaiset mukaan kaikkiin koulutuksiin ja harjoituksiin kaikkialla Suomessa. Järjestetään ILMI 2017 yhteisharjoitus 25.-27.8.2017 Tavoitellaan valtakunnallisia sopimuksia alueellisen ja paikallisen yhteistyön tueksi Käytetään riskiperustaisuutta vahvemmin yhteistyön määrittämisessä.	Vapepa-koordinaattori, valmiuspäälliköt, ÖT-hankesuunnittelija	Valmiussuunnittelijat, jäsenjärjestöt	Yhteisten harjoitusten määrä. Alueellisten pelastuslaitosten pelastuslaitosten yhteistyön kontaktointi.	Jokaisen piirin alueella ollut yhteisharjoituksia poliisin ja pelastuslaitosten kanssa. Sopimukset aikaansaatu tai tekeillä.	Viranomaiset ja erityisesti poliisi ovat osallistuneet laajasti koulutuksiin ja harjoituksiin, ei kuitenkaan kaikkiin toivottuihin. Pelastuslaitosten suuntaan on viety tietoa sekä alueellisesti, että valtakunnallisesti Vapepasta. Tässä Vapaaehtoiset öljyntorjunnassa hanke on ollut yksi tärkeä toimija ja kärki. ILMI harjoitus keräsi harjoituksiin ja tilaisuuksiin 16 eri paikkakunnalla 25 eri järjestöstä yli 1000 osallistujaa, joiden lisäksi lukuisia viranomaisia. Valtakunnallisia pohjia ei luotu, mutta poliisiosopimuksen pohjalta luotu Pohjanmaan maakuntatoimikunnan aluetta koskeva Pelastuslaitoksen sopimus loi mallia. Riskiperusteisuutta ei ole vielä laajemmin sovellettu.	xx harjoitusta, jossa xx:ssä ollut viranomainen mukana. Xx piirin alueella ollut yhteinen harjoitus. Xx alueelliseen pelastuslaitokseen oltu yhteydessä, xx sopimusta tehty, xx vireillä.	Yhteinen harjoittelu vasta todistaa suorituskyvyn ja johtaa laajan käyttämiseen. Sopimuspohjaisuus luo edellytykset pitkäjänteiselle yhteistyölle, lisää tasalaatuisuutta.	
	Vapepa on hälytettävissä entistä paremmin erilaisiin avustustilanteisiin; nopeasti, toivotussa laajuudessa ja kokoonpanossa	Vapepan hälytysjärjestelmä OHTO on otettu käyttöön kattavasti. OHTOn käyttöön on toimiva tuki. OHTOa ja sen käyttöä kehitetään käyttäjäkokemusten perusteella.	OHTOn käytön seuraaminen. Käytöstä kertaataan palautetta eri tahoilta ja tasoilta. Kehittämisen ja ylläpito resurssoidaan riittävästi. Käyttöohjeistusta kehitetään mm. hälyttämisen ja raportoinnin laaduntamiseksi. OHTOn kautta saatavan ajantasaisen seurantatiedon hyödyntäminen.	Vapepakoordinaattori ja suunnittelijat Alueilla tehtävänsä koulutetut resurssikouluttajat jokaisesta maakuntatoimikunnasta, piirin OHTO-kummit	Valmiuspäälliköt, jäsenjärjestöt	Hälytysryhmien määrä OHTOssa. Eri tilanteiden ja käyttäjätasojen ohjeistukset. Toimivat raportoinnit eri tiedontarpeisiin.	80 % Vapepan ryhmistä valtakunnallisesti käyttää. 100% raportoi OHTOn kautta. Ohjeistukset olemassa ja ajan tasalla. Saadaan tarvittavat tiedot.	OHTO on käytössä kaikkialla Manner-Suomessa ja se on myös käännetty ruotsiksi. OHTOn raportointi on vielä puuttellinen, mutta järjestelmän kautta saadaan jo ajantasaista tietoa. Käyttäjäpalautetta kerätään edelleen ja muutoksia järjestelmään tehdään sen perusteella. OHTOn kehittämistä on rajoittanut työntekijäresurssin niukkuus, mikä on näkynyt myös valtakunnallisten käyttöohjeiden kohdalla. Seurantatiedon hyödyntäminen on lähtenyt liikkeelle, mutta toteutuu varsinaisesti vuoden 2018 puolella.	xx % hälytysryhmistä on OHTOssa. Xx käyttäjää. xx % hälytysryhmistä on laajasti OHTOssa Operaatiosta xx % oli raportoitu OHTOon. Ohjeistuksista XX/ XX on olemassa, ja XX/XX valtakunnallisina. OHTO suoraan saadaan xx osa tiedoista.	OHTOn kautta uskottavuutemme paranee.	
	Vapepan toiminta on laadukasta kaikkialla	Vapepan osaaminen perustuu hälytysryhmien kokonaisvalmiuteen ja laajaan osaamiseen, jota voidaan seurata. Ryhmien osaamisen laadun määrittelytyö on käynnistämisen. Viranomaisille tarjottavat palvelut/toiminta on määritelty yhtenäisemmin ja selkeämmin.	Kerätään OHTOn kautta seurantatietoa. Kehitetään OHTOa seurannan välineenä. Luodaan eri viranomaisille "Vapepan käyttöohjeet" Kehitetään Extranet palvelu tiedon ja hyvien käytäntöjen jakamiseen ja yhteiseen jalostamiseen.	Vapepa-koordinaattori, valmiussuunnittelijat ja valmiuspäälliköt	Vapepan jäsenjärjestöt Keskustoimikunta, työvaliokunta maakunta-toimikunnat, työryhmät	Alueellinen ja paikallinen kattavuus.	Seurantatietopohja luotu	OHTOn kautta on löydetty laatuun ja osaamiseen liittyviä haasteita, joita pyritään ratkaisemaan mm. koulutusjärjestelmän ja raportointikulttuurin kehittämisen kautta. OHTOn seurantakäytön käytäntöjä kehitetään vuoden 2017 analysoinnin yhteydessä. Viranomaisien kanssa on pohjustettu käyttöohjeiden luomista. Extranet palvelun kehitysversio avattiin ja palauteen perusteella järjestelmää kehitetään vuoden 2018 aika, jolloin myös laajempi lanseeraus tapahtuu.	XX osasta tietoja on saatu seurantapohja. Extranetissä on XX käyttäjää. XX maakunnista on luonut omia ryhmiään käyttöönsä.	Tieton pohjautuva kehittäminen luo uskottavuutta.	
	Ensihuollon ja psykologien valmiusryhmän kehittäminen	Lisätään viranomaisten tietoisuutta ensihuollon ryhmien osaamisesta ja mahdollisuuksista tukea viranomaisia	Seurataan OHTOn kautta käyttöä ja nostetaan toimintaa esiin eri yhteyksissä.	Valmiussuunnittelija, valmiussuunnittelijat, valmiuskoulutus-suunnittelija	Valmiuspäälliköt	Kurssit ja osalliset	Osallistujia joka toimialueelta jokaisesta piiristä.	Ensihuollon tietoja on kirjattu OHTOon ja analysoitu, mutta laajemmin hyödynnykseen päästään vasta vuoden 2018 aikana.	OHTOssa on xx ensihuollon ryhmää, xx Henkistä tukea antavaa ryhmää. Xx piirin alueella pidettiin ensihuollon peruskoulutus	Ensihuollon kuva selkiytyy	
	Uudet toimintamallit ja parempi varautuminen.	Laajamittaisen maahanmuuttoon liittyvien toimien kuvattu ja sisällytetty Vapepan toimintaan. Laajoja vapaaehtoisjoukkoja vaativien tilanteiden toimintamallien tuodaan käytäntöön. Maa, vesi ja ilma yhteistoiminta on toimivaa. Digitalisaation vaikutukset toimintamalleihin on huomioitu.	Luodaan ja levitetään ohjeistukset Vapepan toiminnalle. Levitetään tietoa mahdollisuuksista, malleista ja käytännöistä. Harjoitellaan yhdessä viranomaisten kanssa Hyödynnetään OHTOn mahdollisuudet. Kartoitetaan kyberuhkien vaikutus Vapepan toimintaan.	Vapepa-koordinaattori, valmiussuunnittelija, valmiuskoulutus-suunnittelija, valmiuspäälliköt ÖT-hankesuunnittelija	Jäsenjärjestöt, maakunta-toimikunnat	Palaute	Yleisesti hyväksytyt ja jaettu	Laajamittaisen maahanmuuton mallit on kuvattu SPR:n osalta ja ovat laajennettavissa. Vapaaehtoiset öljyntorjunnassa hankkeessa on harjoiteltu toimintamalleja pienessä mittakaavassa. Yhteistyötä eri toiminta-alueiden välillä on tehty. Digitalisaation mahdollisuuksia on kartoitettu ja kokeiltu erityisesti alueellisesti, mutta laajamittainen hyödyntäminen on vielä edessä.	Mallit jaettu.	Vapepa toimii kattavammin erilaisissa tilanteissa.	

KOKONAISUUS 2017	TAVOITE JA TOIMENPITEET	OSATAVOITE	Konkreettiset toimenpiteet / huomioita	Toteuttamisen resurssit ja vetovastuu	Kenellä sama tavoite?	MITTARIT millä onnistumista mitataan?	MITTARIT mikä on onnistumisen tavoitervo	Toteuma 2017	Tulos 2017	Vaikutus	Huomiot ja kehittämisajatukset
Koordinaatio	Vapepan jäsenjärjestöjen yhteistyön koordinaatio on toimivaa	Sääntömääräiset kokoukset ja työryhmät muodostavat toimivan kokonaisuuden sekä suunnittelun että päätöksenteon näkökulmista Toimikunta- ja työryhmytyö on kytketty palvelemaan toimintaa.	Toimikuntien ja työryhmien toiminnan aktiivointi ja tehtävien tarkentaminen. Avoimen ja aktiivisen työskentelun ja vuoropuhelun edistäminen. Aidon osallistumisen mahdollistaminen tietoa jakamalla ja paikkoja luomalla. Järjestöjohtoon tapaaminen yhteisen tahtilan edistämiseen.	Vapepa-koordinaattori ja valmiuspäälliköt	Vapepan jäsenjärjestöt Keskustoimikunta, työvaliokunta maakunta-toimikunnat työryhmät	Järjestetyt kokoukset. Osallistujamäärät. Palaute.	Yli 50% kutsutuista paikalla	Johtosääntö uusittiin vuoden lopussa. Vuonna 2017 toimi kolme uutta työryhmää (etsintä, henkinen tuki ja koulutus) sekä viestiryhmä jatko-ajalla. Kokouksissa ja tilaisuuksissa pyrittiin avoimeen vuorovaikutukseen mahdollisuuden sijaan. Keskustoimikunta kokoontui 3 ja työvaliokunta 4 kertaa. Lisäksi pidettiin yhteine suunnittelukokous toukokuussa. Järjestöjohtoon tapaaminen lokakuussa keräsi osallistujia 16 eri jäsenjärjestöstä pohtimaan ja linjaamaan jäsenjärjestöjen roolia ja sitoutumista.	xx maakutatoimikuntaa, xx keskustoimikuntaa. Xx% valmiusjärjestöistä osallistui KTK:n kokouksiin. Xx % MKTK jäsenistä osallistui kokouksiin.	Vapepa on yhtenäinen	
	Koordinaatiroolin vahvistaminen	SPR:n ja Vapepa-koordinaation roolit ovat selkeät Jäsenjärjestöjen osallisuus ja tehtävät ovat selkeät. Vapepan sisäisen yhteistyön kehittäminen eri järjestöryhmien osalta.	Avoin ja aktiivien työskentelytapa eri elimissä. Selkeät työnjaot ja linjaukset eri asioiden käsittelyyn eri tasoilla. Verkostomaisen toimintatavan parempi huominen ja mahdollistaminen. Jäsenjärjestöjen ja eri järjestöryhmien roolien ja työtapojen selkeytys.	Vapepa-koordinaattori ja valmiuspäälliköt	SPR johto, SMPS ja SLPS. Jäsenjärjestöt			SPR:n roolia jäsenjärjestönä ja Vapepa-koordinaattorina on työstetty ja eri roolit on kirjattu SPR:stategiaan. Jäsenjärjestöjen osalta osallisuutta ja vapepatoiminnan roolia on saatu etenemään, mutta tässä ollaan vasta alussa uuden johtosäännönkin myötä.	Verkostomaisuus ja jäsenjärjestöjen rooli nousevat esiin uudessa johtosäännössä.	Vapepa on toimiva verkostona	Tässä mittarit eivät vastanneet tavoitteita
	Vapepa edistää uusia toimintatapoja (etsintä, ympäristöonnettomuudet, maahanmuuttoon varautuminen) joiden kautta se on käytettävissä enstistä paremmin erilaisissa tilanteissa viranomaisten tukena.	Vapepan toiminta on selkeästi ohjeistettua kaikissa eri tilanteissa. Uusien toimintamuotojen kehittäminen tapahtuu koordinoitussa yhteistyössä. MOVA ja RPAS toiminta vakiintuu osana etsintöjä. Öljyntorjuntahankkeen materiaalit ja toimintamallit on jalkautettu öljyntorjuntaan sekä muihin laajoihin (ympäristö)onnettomuuksiin ja laajoja vapaaehtoisjoukkoja tarvitseviin tehtäviin liittyen.	Vapaaehtoiset öljyntorjunnassa toimintamallien ja suositusten tuominen käytäntöön jatkohankkeen kautta. Joukkueenjohtajakoulutuksen järjestäminen. Uusien muotojen harjoittelu yhdessä muiden toimintojen kanssa. ILMI 2017 yhteisharjoitukseen 25.-27.8.2017 harjoitellaan uusia toimintamalleja.	Vapepa-koordinaattori, valmiussuunnittelija, ÖT-hankesuunnittelija valmiuskoulutussuunnittelija, valmiuspäälliköt	MPK, WWF, SLPS, SMPS, jäsenjärjestöt	Sisällytetty koulutuksiin. Harjoitettu yhdessä muiden toimintojen kanssa. Järjestetyt joukkueenjohtajakoulutukset, osallistuneiden määrä	100% sisällytys? Koulutus jokaisen piirin alueella	Yhteisiä toimintamalleja on tarkennettu ja jalkautettu koulutusten ja alueellisten yhteistyöryhmien avulla. Joukkueenjohtaja koulutuksesta järjestettiin kaksi pilottikurssia. Uusia muotoja (RAPS, MOVA, ÖT) ei vielä ole saatu kunnolla operatiiviseen valmiuteen, joten niiden harjoittelu yhdessä muiden toimintojen kanssa siirtyy tulevalle vuodelle. ILMI harjoituksessa tuotiin esiin uusia toimintamuotoja.	ÖT hanketta on esitelty xx kokouksessa, xx koulutuksessa. OT harjoituksia on ollut xx, xx piirin alueella. XX joukkueenjohtajakoulutusta, joissa xx osallistujaa, xx piirin alueelta.	Vapepa on ajanmukainen	
Koulutus	Vapepan toimijat on koulutettu tehtävänsä	Suunnitellut koulutukset järjestyvät. Uudet ja ajankohtaiset sisällöt välittyvät koulutusten kautta kentälle.	Vapepa-johtaja täydennys, Vapepa-johtajakurssi, VAK-sisältöosa, VAK-täydennys. Järjestetään Ensihuollon, henkisen tuen ja ensiapuryhmien yhteinen ryhmänjohtajakurssi. OHTON koulutusrekisterin kehittäminen osaamis pohjaisen tiedon esilletuomiseen.	Valmiuskoulutus-suunnittelija, valmiussuunnittelija, terveydenhuollon suunnittelija	Jäsenjärjestöt, valmiuspäälliköt	Toteutuneet koulutukset. Koulutettujen määrä	100% (kurssikohtaisen os.tavoite 100%)	Suunnitellut koulutukset pidettiin. OHTON koulutusosion pohjasta tehtiin, mutta toteutus siirtyi vuoden 2018 puolelle	xx / xx suunnitellusta koulutuksesta pidettiin.	Osaamisemme voi luottaa	
	Vapepan toimijat ovat harjoitelleet tehtäviään.	Suunnitellut harjoitukset toteutuvat. Harjoitusten kautta viranomaisyhteydet paranevat.	ILMI 2017 yhteisharjoitus 25.-27.8.2017 Harjoitukset vastuuviranomaisten kanssa (mm. Jäätävä 2017) OHTON kehittäminen osaamisen seurannan välineeksi	Vapepa-koordinaattori, valmiuspäälliköt, ÖT-hankesuunnittelija	Maakuntatoimikunnat, jäsenjärjestöt	Toteutuneet harjoitukset Palaute	Toteutuvat	ILMI harjoitus pidettiin. Vapepa oli alueellisesti muka viranomaisten alueellisissa harjoituksissa (Jäätävä ja Pirkka) Harjoituksia on tuotu OHTOon, jota myös käytetty harjoitusten "hälyttämiseen". Jatkossa tätä systematisoidaan	ILMI harjoitus kokosi xx osallistujaa, xx järjestöstä ja toteutui kaikkien maakuntien alueella.	Yhteisharjoittelu luo luottamusta ja Vapepan käyttöä todellisissa tilanteissa	
	Vapepan toimijoille on tarjolla ajanmukaista koulutusta	Koulutussisällöt ja menetelmät ovat ajanmukaisia. Toimijoille pystytään tarjoamaan verkkokoulutuksia koulutusjärjestelmän osana.	Sisältöjen ja menetelmien päivittäminen. Verkko-opintojen luominen ja edelleenkehittäminen	Valmiuskoulutus-suunnittelija	Valmiussuunnittelija, Terveystieteiden suunnittelija, valmiuspäälliköt	Kaikki koulutussisällöt päivitetty Verkkokoulutuksia on avoinna Moodlessa	90 % Peruskursseille on verkko-osuudet	Koulutusmateriaaleja on päivitetty mm. viestitoiminnan osalta. Etsinnän valtakunnallisen materiaalin osalta työ on kesken. Keskustoimikunnan asettamat koulutuksen, etsinnän ja henkisen tuen työryhmät esittivät huomioita tulevien päivitysten pohjaksi. Verkko-opintojen osalta työ siirtyy vuoden 201 ja 2019 puolelle	xx/ xx peruskursseista sisältää verkko-osioita. Xx koulutusta on päivitetty.	Ajantasainen koulutus on houkustekijä	
Toiminnan laajuus ja tunnettuus	Uusia jäseniä entisten rinnalle	Nuoria on saatu innostettua mukaan Vapepa-toimintaan. Osallistumisen pullonkauloja on tuunnistettu ja poistettu.	Hyvien toimintamallien jakaminen ja kehittäminen. Tiedonkeruu jäsenistöstä. Nuorten kuuleminen toiminnan kehittämisessä eri tasoilla. Rekrytoinnin kehittäminen eri yhteyksissä ml. hälytystilanteet. Jäsenjärjestöjen tukeminen ja kannustaminen Vapepa toiminnassa.	Vapepa-koordinaattori, Vapepan tiedottaja, Vapepan tiedottaja	Piirien valmiuspäälliköt	Nuorten osuus (alle 30v) hälytysryhmissä.	Vapepa-toimijoiden keski-ikä laskee.	Nuorten osalta keksustelua on käynnistetty ja OHTOsta saatu ensimmäiset seurantatiedot jäsenistön ikäjakamasta. Keskustoimikunta päätti asettaa vuodelle 2018 työryhmän pohtimaan nuorten saamista mukaan. Hälytystilanteiden parempaa hyödyntämistä rekrytoinnissa on linjattu ja työ jatkuu. Jäsenjärjestöjen tukemisesta tehtiin tarkentavia linjauksia jäsenjärjestötapaamisessa lokakuussa. Muuten tuki on ollut tuttua tiedotus- ja ajatustenvaihtoyhteistyötä.	Nuoria on xx% OHTOssa ikänsä ilmoittaneista	Vapepa on avoin ja houkutteleva kaiken ikäisille.	Keski-ikä laskeminen ei itsessään ole tavoite, vaan se että myös nuoria saadaan mukaan
	Vapepan viestintä yhdistää Vapepaa ja levittää tietoa toiminnasta	www-sivut tuovat tietoa uusille jäsenille ja kiinnostuneille. Www-sivut tulkevat tiedonlevitystehtävää viranomaisten suuntaan. Extranet palvelun kautta toimijat pysyvät tietoisina ajankohtaisista tapahtumista ja pystyvät osallistumaan toiminnan kehittämiseen.	Kiinnostavan sisällön tuottaminen. Vapepan tiedottaja, valmiuspäälliköt, piirien tiedottajat	Vapepa-koordinaattori, Vapepan tiedottaja, valmiuspäälliköt, piirien tiedottajat	Vapepan jäsenjärjestöt, Keskustoimikunta, työvaliokunta, maakunta-toimikunnat, työryhmät	Järjestetyt kokoukset. Osallistujamäärät. Palaute.	Hyvä palaute toimivuudesta 100% maakuntatoimikunnista ja 50% paikallistoimikunnista käyttöä.	Vapepan uudistetut verkkosivut ovat saaneet hyvää palautetta ulkopuolisten ja viranomaisten suunnasta. Myös alueilla on tuotettu kiinnostavaa materiaalia (artikkeleita ja videoita) jota on jaettu myös valtakunnallisten sivujen ja facebookin kautta Extranetin käyttö on vasta alkuvaiheessa ja vaatii vielä teknistä kehittämistä. Uutiskirje on siirtynyt vuoden 2018 puolelle.	xx viestintätapaamista, joissa xx osallistujaa xx järjestöstä. Xx % maakuntatoimikunnista ja xx % paikallistoimikunnista extranetissä.	Vapepan tunnettuus auttaa meitä toiminnassamme ja tehtävissämme. Toimivat työkalut lisäävät uskottavuuttamme.	

Vapepan vuosi 2018

KTK 1.3.2018

Tammikuu

- 13.-14.1. Valmiusavaus Uusimaa
- 19.-20.1 Valmiusavaus, Oulu
- 20.1. Valmiusavaus, Savo-Karjala
- 20.1. Valmiusavaus Lappi
- 27.1. Valmiusavaus, Kaakkois-Suomi
- 30.-31.1. Valmiuspäällikkökokous

Helmikuu

- 2.-3.2. Valmiusavaus, SATA
- 3.2. Valmiusavaukset, LS sekä HÄME
- 10.-11.2. Vapepa-johtajien täydennyskoulutus, Nynäs
- 11.2. 112 –päivä
- 14.2. Hämeen maakuntatoimikunta
- 24.-25.2. Öt Joukkueenjohtaja-koulutus, Oulu

Maaliskuu

- 1.3. Keskustoimikunta
- 1.3. Lapin maakuntatoimikunta
- 1.3. Ålands landskapskommitté
- 9.-11.3. Vapepa-johtaja koulutus, Huittinen
- 17.-18.3. ÖT-joukkueenjohtajakoulutus, Naantali
- 14.-15.3. Valmiuspäällikkökokous
- 20.3. Pohjois-Karjalan maakuntatoimikunta
- 20.3. Varsinais-Suomen maakuntatoimikunta
- 21.3. Keski-Suomen maakuntatoimikunta
- 22.3. Pohjois-Savon maakuntatoimikunta
- 22.3. Etelä-Karjalan maakuntatoimikunta
- 22.-23.3. Palopäällystöliiton seminaari
- 23.3. Pohjanmaan (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa) maakuntatoimikunta
- 27.3. Kymenlaakson maakuntatoimikunta
- 28.3. Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntatoimikunta
- xx.xx. Satakunnan maakuntatoimikunta
- xx.xx. Uudenmaan maakuntatoimikunta
- xx.xx. Österbottens landskapskommitté

Huhtikuu

- 5.4. Etelä-Savon maakuntatoimikunta
- 7.-8.4. VS, SATA ja ÅBOL Vapepa-seminaari
- 6.-8.4. Valmiuskouluttajien sisältöosa
- 14.-15.4. Öt-joukkueenjohtajakoulutus, Helsinki
- 19.4. Keskustoimikunta

Toukokuu

- 3.5. Valmiuspäällikkökokous, Nynäs
4.-5.5. Vapepan työ- ja suunnittelukokous ("Heimari"), Nynäs
18-20.5. Meripelastuksen ja ensihuollon erityiskurssi merellisistä massaevakuoinneista
24.-25.5. STM valmiusseminaari, Tuusula
30.5. Spontaanit vapaaehtoiset Vapepassa – seminaari, Helsinki

Kesäkuu

Heinäkuu

Suomi-Areena (Turvallisuusteema), Pori

Elokuu

- 22.-23.8. Valmiuspäällikkökokous

Syyskuu

- 7.-8.9. Kokonaisturvallisuus 2018 –messut, Lahti
8.9. Öt-alueellinen harjoitus (Sundalen)
13.9. Keskustoimikunta
28.-29.9. Öt-alueelliset harjoitukset Oulu
Aika avoin Öt-alueellinen harjoitus (Varsinais-Suomi)

Lokakuu

- 9.10. Pohjois-Karjalan maakuntatoimikunta
10.10. Pohjois-Savon maakuntatoimikunta
13.-14.10. Valmiuskouluttajien täydennyskoulutus, Nynäs
16.10. Varsinais-Suomen maakuntatoimikunta
17.10. Hämeen maakuntatoimikunta
17.10. Keski-Suomen maakuntatoimikunta
24.10. Pohjanmaan (Etelä- ja Keski-Pohjanmaa) maakuntatoimikunta
26.-28.10. Vapepa-johtaja koulutus, Nynäs
xx.xx *Etelä-Karjalan, Etelä-Savon, Kymenlaakson, Lapin, Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun, Satakunnan, Uudenmaan, Ahvenanmaan ja Österbotten'in maakuntatoimikuntien kokoukset (täydentyvät)*

Marraskuu

- 21.-22.11. Varautumisen peruskurssi, Helsinki
23.11. Valmiuspäällikkökokous, Helsinki
23.-25.11. Öt-loppuseminaari ja eteläinen Vapepa-foorumi, Helsinki
23.-24.11. Pohjoinen-Vapepa-Foorumi

Marras-joulukuu (mahdollisesti jokin seuraavista to 15.11., to 29.11., ke 5.12., to 13.12.)

- xx.xx. Keskustoimikunta
xx.xx. Vapepan vuosikokous ja jäsenjärjestötapaaminen, Helsinki

KOULUTUKSEN KEHITTÄMISEN JATKOTYÖRYHMÄ 1/2018

TEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN 2018

- Viime vuoden työ on hyvä pohja (KTK 3/2017), mutta sellaisenaan ei ehkä uuden tehtävän /tavoitteiden kuvaus.
- Työryhmän rooli olisi selkeämmin olla sparraajana Vapepan koulutusjärjestelmän kehittämisessä – siten kuin Vapepan valmistelijat tahtovat:
 - eri tehtäväroolien määrittelyt tehtävien, osaamisen ja vaatimusten kannalta (hälytysryhmäläinen, ryhmän johtaja, joukkueenjohtaja, valmiuspäivystäjä, vapepa-johtaja, kouluttaja)
 - Osaaminen ja vaatimukset arjen ryhmätoiminnassa (kouluttautumisessa, harjoittelussa ja osaamisen kerryttämisessä) sekä toisaalta operatiivisessa toiminnassa (eri tehtävissä, eri kokoonpanoissa)

”Katse tulevaisuuteen, osaamispohjainen koulutusjärjestelmä”

TEHTÄVÄN MÄÄRITTÄMINEN 2018 JATKUU...

- Näistä tehtävien vaatimista yleisistä osaamisista ja osaamisista eri toimialueilla kuten etsintä, ensihuolto, liikenteenohjaus.... Saadaan sitten eri koulutusten osaamistavoitteet.
- Viime työryhmä sai alkuun eri osaamisten kuvaamisen ja vertailtavuuden eri järjestöjen koulutuksiin ja tämän jatkaminen.
- Miten hyväksiluettava osaaminen todennetaan?
- Mitä asioita ei voi suoraan hyväksilukea liittyen esim. Vapepan toimintatavan ymmärtämiseen tai Vapapan johtamistapaan?
- Tehtävä voisi olla myös itseopiskeltavan ja yhdessä harjoiteltavien asioiden määrittäminen.

Sopivan kokoisia osatehtäviä 1-2 työpajaa/kokousta tehtävämääräystä kohti

”Katse tulevaisuuteen, osaamispohjainen koulutusjärjestelmä”

Nuoret mukaan Vapepaan

Tavoite vuonna 2020 (kartoitus 2018, kehittämisvuosi 2019)

1. Nuoret tietävät Vapepasta, missä tehtävissä he voivat toimia ja minkälainen harrastusmahdollisuus Vapepan toiminta tarjoaa.
2. Vapepan hälytysryhmissä on entistä enemmän alle 29-vuotiaita jäseniä

Työryhmän vetovastuu SPR.

Työryhmään toivotaan osallistujia niistä jäsenjärjestöistä jolla on kiinnostusta kehittää nuorille suunnattua Vapepan toimintaa omassa jäsenjärjestössä (avoin haku työryhmän jäseneksi). Työryhmän kokoonpano olisi noin 6-7 jäsentä ja kokoontuisi 4-5 kertaa.

Nuoret mukaan Vapepaan

Työryhmän tehtävä:

1. Kartoittaa nykyisen toiminnan '18-25-vuotiaan' näkökulmasta
 - Missä tehtävissä voi toimia?
 - Missä tehtävissä Vapepalla olisi erityisen suurta tarvetta saada enemmän nuoria vapaaehtoisia
 - Hyvät esimerkit ja kokemukset jo olemassa olevasta toiminnasta?
 - Miten toiminnasta kerrotaan kohderyhmälle? Mitä viestintäkanavia ovat käytössä?

Työryhmän jäsenten kartoitus omasta jäsenjärjestöstä ja kysely Vapepan 18-25-vuotiaille jäsenille (joiden syntymäaika ja sähköpostiosoite on tiedossa OHTOssa).

Nuoret mukaan Vapepaan

Työryhmän tehtävä:

2. Määritellä polku 18-25 -vuotiaalle tulla mukaan Vapepan toimintaan sekä mahdolliset kehittämistarpeet
 - Mistä saa tietoa toimintamahdollisuuksista
 - Mikä on ensimmäinen kosketuspinta Vapepaan
 - Mikä on sopiva perehdytys ja 'sisäänajo'tilaisuus paikalliseen toimintaan
 - Nuoren koulutuspolku
 - Löytyykö esteitä mukaan tulemiselle

3. Laatia suosituksia asioista joita tulisi kehittää vuonna 2019

Vapepan kehittämistyöryhmä: Vapepan rooli ehkäisevässä työssä

- Kysymys näkökulmasta:
 - Vapepan rooli ennaltaehkäisevässä työssä VAI
 - Vapepa ennaltaehkäisevänä toimintana
 - Vai molemmat?
 - (Mitä on mahdollista saavuttaa vuoden 2018 aikana?)

Vapepan kehittämistyöryhmä: Vapepan rooli ehkäisevässä työssä

- Ryhmän tehtävä:
 - selvittää ennaltaehkäisevän työn tilannekuvaa jäsenjärjestöissä ja
 - edistää koordinaatiota ja yhteistyötä ehkäisevän työn saralla.
- Ryhmän tavoite:
 - Vapepan jäsenjärjestöjen rooli toisaalta ennaltaehkäisevänä kansalaistoimintana ja toisaalta ennaltaehkäisevän työn asiantuntijoina kirkastuu.

Vapepan kehittämistyöryhmä: Vapepan rooli ehkäisevässä työssä

- Konkreettisia tuotoksia (valintaa näistä):
 - Kartoitus siitä, mitä ennaltaehkäisevän työn saralla eri jäsenjärjestöissä tällä hetkellä tehdään
 - Toimivien konseptien esiin tuominen ja miettiminen, miten niitä voidaan hyödyntää
 - Esiselvitys tutkimustarpeista ehkäisevään työhön liittyen
 - Ehdotus siitä, miten ennaltaehkäisevää työtä ja yhteistyötä sen parissa voitaisiin edistää Vapepa-järjestöissä.
- Ryhmään mukaan:
 - SPEK (Sari Kaste pj), SPR, Martat, Marthaförbund, Suomen Kylätoiminta ry, MLL, Partio, SUH...

Vapepan kehittämistyöryhmä: Vapepan rooli ehkäisevässä työssä

- SPEKillä jo ennestään kaksi onnistunutta järjestöyhteistyökonseptia: [72tuntia](#) ja [Kyläturvallisuus](#).
- Lisäksi ehkäisevän työn ja sosiaalisen ulottuvuuden risteyskohdassa [OTE-projekti](#).

Suositus henkisen tuen hälytysryhmien minimivaatimuksista

Miksi minimivaatimuksia tarvitaan?

Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toiminta on koulutettua ja koordinoitua auttamistoimintaa viranomaisten johdon ja ohjeiden mukaisesti.

Henkisen tuen hälytysryhmässä vapaaehtoisena toimiminen on vaativa ja vastuullinen tehtävä, joka vaatii erityisosaamista. Henkisen tuen hälytysryhmän toiminta tulee olla turvallista ja laadukasta vapaaehtoistoimintaa, joka perustuu sovittuihin arvoihin ja toimintaperiaatteisiin ja koulutuksella hankittuun osaamisen tasoon Vapaaehtoisen pelastuspalvelun ja sen jäsenjärjestöjen toiminnassa.

Henkisen tuen hälytysryhmien minimivaatimusten määrittelyn ja käyttöönoton tavoitteena on varmistaa laadukas ja turvallinen vapaaehtoistyö, jolla taataan näissä ryhmissä toimivien vapaaehtoisten osaaminen ja luottamuksellinen viranomaisyhteistyö sekä oma jaksaminen. Minimivaatimuksia määrittelemällä voidaan yhtenäistää henkisen tuen ryhmien osaamista ja varmistua tieto- taidon tasosta. Samalla vahvistetaan ryhmien omaa profiloitumista, sen tunnistamista ja roolien selkiyttämistä.

Mihin minimivaatimukset perustuvat?

Minimivaatimukset perustuvat Vapaaehtoisen pelastuspalvelun toiminnassa hyväksytyihin arvoihin ja periaatteisiin. Laajemmin niitä määrittelevät laki ja asetukset kuten viranomaistenkin toimintaa. Vaitiolovelvollisuus on yksi tärkeimmistä vapaaehtoistoimintaa ohjaavista periaatteista. Myös koulutuksen ja hyvien käytäntöjen myötä kehittyneet hyödyllisiksi havaitut toimintamallit osaltaan määrittelevät minimivaatimuksia.

Henkisen tuen hälytysryhmien minimivaatimukset

1. Henkisen tuen vapaaehtoisuuden periaatteet

Henkisen tuen hälytysryhmät koostuvat koulutetuista vapaaehtoisista maallikkoauttajista, joille ryhmätoiminta on harrastus. Ammatillinen osaaminen säilyy, mutta viranomaisoikeuksia tai velvollisuuksia ei ole.

Vapaaehtoinen ei voi korvata ammatillista apua. Viranomaiset vastaavat henkisen tuen järjestämisestä, joten henkisen tuen ryhmät toimivat pääsääntöisesti virka-ajan ulkopuolella, mutta voivat toimia tilanteen niin vaatiessa suuronnettomuus- ja muissa sovitussa tilanteissa virka-aikana.

Apu on pääasiassa kertaluonteista tai lyhytaikaista apua akuutissa kriisitilanteessa. Vapaaehtoiset eivät voi toimia tilanteessa, jossa on väkivallan uhka.

Hälytysryhmän johtajan vastuulla on arvioida kulloiseenkin tehtävään parhaiten sopivat henkilöt. Vapaaehtoiset lähtevät henkisen tuen tehtävään aina vähintään pareittain. Vapaaehtoisella on oikeus kieltäytyä tehtävästä ilman perusteltua syytä esimerkiksi työtilanne tai jaksaminen huomioiden.

Vapaaehtoisella on oikeus ja velvollisuus kieltäytyä tehtävästä, jos

- autettava on liian lähellä itseä,
- tai omaa elämäntilannetta
- tai oma elämäntilanne ei ole tasapainossa
- vapaaehtoinen kokee tehtävän liian vaativaksi omiin taitoihin ja kokemuksiin nähden
- päihteiden vaikutuksen alainen
- tiedossa oleva väkivallan uhka

2. Henkisen tuen tehtävät ja niiden rajaus

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu toimii viranomaisten pyynnöstä viranomaisten tukena. Henkisen tuen perustehtävänä on turvallisuuden tunteen luominen tai sen palauttaminen, perustarpeista huolehtiminen, rauhallinen läsnäolo, kuuntelu, auttaminen yhteyden saamisessa läheisiin ja jatkoapuun ohjaaminen.

Myös omaisten tukeminen ja vapaaehtoisten purut esimerkiksi etsintöjen jälkeen kuuluvat henkisen tuen tehtäviin. Tavanomaiset lastenhoitotehtävät kuuluvat henkisen tuen tehtäviin. Lastenhoitotehtävissä työskennellään pareittain.

Purkujen pitäminen ammattilaisille ei kuulu vapaaehtoisten tehtäviin. Purkujen pitäminen vaatii vapaaehtoiselta tietoa ja perehtyneisyyttä aiheeseen. Vapaaehtoisten henkisen tuen tehtäviin eivät kuulu myöskään jälkipuinti- tai kriisistuntojen vetäminen. Suruviestin vieminen on aina poliisin tehtävä. Vapaaehtoiset voivat kuitenkin tukea suru-uutisen jälkeen.

Oman auton käyttöä avustettavien kuljetuksiin ei suositella, mutta tilanteen niin vaatiessa, voidaan omaa autoa käyttää.

3. Koulutussuosituks

Suosituksena on, että ryhmän jäsenillä on tarvittava osaaminen ja ainakin osalla on tarvittavat valmiudet ja osaaminen purkutilanteiden järjestämiseen.

Järjestökohtaisen koulutuksen lisäksi:

Minimivaatimukset

Vapepan peruskurssi, 4 h

Punaisen Ristin Henkisen tuen peruskurssi, 12 h

Vahvasti suositeltava täydennyskoulutus

Punaisen Ristin Henkisen tuen jatkokurssi, 12 h

Punaisen Ristin Purkukoulutus, 4 h

Suomen Mielenterveysseuran Mielenterveyden ensiapu II, 14 h

Ensihuollon peruskurssi, 8 h

Suosittelava täydennyskoulutus

Suomen Mielenterveysseuran Mielenterveyden ensiapu I, 14 h

Ensiapu 1, 16 h

Ensihuollon jatkokurssi, 12 h

Etsinnän peruskurssi, 12 h

Viestikurssi, 8 h

+ harjoitukset

+ säännölliset kokoontumiset

Henkisen tuen hälytysryhmän tulee kokoontua kuukausittain pois lukien loma-ajat. Ryhmänjohtajille suositellaan ryhmänjohtajakoulutusta.

4. Henkilökohtaiset valmiudet ja osaaminen

Henkisen tuen hälytysryhmässä toimiminen edellyttää yksilötasolla vaadittavia ominaisuuksia, osaamista ja valmiuksia toimintaan.

- **Motivaatio ja halu toimia vapaaehtoisena auttajana**
Ryhmän jäsenen tulee olla motivoitunut toimimaan vapaaehtoisena auttajana. Ryhmän jäseneltä vaaditaan sitoutuneisuutta osallistua paitsi ryhmän toimintaan ja säännöllisiin tapaamisiin sekä koulutuksiin ja harjoituksiin.
- **Vapaaehtoisen pelastuspalvelun ja oman järjestön arvojen hyväksyminen ja noudattaminen**
Toiminnassa mukana oleminen vaatii Vapaaehtoisen pelastuspalvelun ja oman järjestön arvojen hyväksymistä ja noudattamista sekä kouluttautumiseen sitoutumista.
- **Vuorovaikutustaidot ja paineensietokyky haastavissa tilanteissa**
Henkisen tuen tehtävissä mukana olevat vapaaehtoiset saattavat joutua pitkäaikaista ja voimakasta stressiä aiheuttaviin tilanteisiin. Hälytysryhmässä toimiminen edellyttää yksilöltä vahvoja vuorovaikutustaitoja ja paineensietokykyä haastavissa tilanteissa.

- **Vastuuntuntoisuus ja itsearviointitaidot**
Hälytysryhmässä mukana oleminen vaatii itsearviointitaitoja eli yksilön kykyä tunnistaa oma rajallisuutensa ja huomioida esimerkiksi perheen ja työn sitoumukset. Yksilöltä vaaditaan vastuuntuntoisuutta, kykyä arvioida omien voimavarojen riittävyyttä sekä omaa paineenhallintaa.
- **Ryhmätyöskentelytaidot ja johdettavana toimiminen**
Ryhmässä toimiminen edellyttää ryhmätyöskentelyn taitoja, kykyä toimia johdetusti paineen alaisena ja jakaa vastuuta oman toiminnan päättyessä.
- **Fyysinen ja psyykinen tasapaino**
Hälytysryhmässä toimiessaan jäsenen tulee huolehtia omasta fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnista ja tunnistaa oma rajallisuutensa tehtävän suorittamisen kannalta.
- **Täysi-ikäisyys ja täysivaltaisuus**
Hälytysryhmässä mukana oleminen edellyttää täysi-ikäisyyttä sekä vaadittavia taitoja ja osaamista. Ryhmän jäsenen tulee noudattaa tehtäväkohtaisia ikäsuosituksia ja heidän tulee olla täysivaltaisia.
- **Lähtövalmius**
Lähtövalmius tehtävään tulee olla sovitun ja luvattun mukainen.

Hälytysryhmän jäsenen oikeudet

- **Oikeus saada koulutusta ja tukea**
Hälytysryhmän jäsenellä on oikeus tehtävänmukaiseen perehdytykseen, koulutukseen ja tarvittavaan tukeen ryhmältä. Hälytystehtäviin on oikeus saada työpari.
- **Oikeus toiminnanohjaukseen ja tehtävän jälkeiseen huoltoon**
Ryhmän jäsenellä on oikeus saada toimintaan kuuluvaa toiminnan ohjausta ja mahdollisuus tehtävän jälkeiseen purkuun ja jälkihuoltoon.
- **Oikeus sovittuun kulukorvaukseen ja vakuutukseen**
Ryhmän jäsenellä on oikeus yhteisesti sovittuun kulukorvaukseen ja vakuutukseen.

Hälytysryhmän jäsenen velvollisuudet

- **Vaitiolovelvollisuus**
Vapaaehtoisen auttajan vaitiolovelvollisuudesta ei ole suoranaisia säännöksiä, mutta lainsäädännössä on useita säännöksiä, joista vapaaehtoisen auttajan toiminnassa noudatettavat periaatteet voidaan johtaa.

Hälytysryhmän jäsen toimii kurinalaisesti tilaajaviranomaisten ohjeita noudattaen ja heitä koskee sama vaitiolovelvollisuus kuin viranomaisia. Hälytysryhmän jäsenet allekirjoittavat vaitiolovelvollisuussopimuksen ryhmään liityttyä.

- **Velvollisuus kouluttautua ja osaamisen ylläpito**
Ryhmän jäsenen velvollisuutena on kouluttautua tehtävään, johon on lupautunut ja tämän jälkeen ylläpitää tietojaan ja taitojaan.
- **Velvollisuus noudattaa annettuja käskyjä**
Ryhmän jäsenellä on velvollisuus noudattaa annettuja käskyjä.
- **Raportointivelvollisuus**
Ryhmän jäsenet ovat velvollisia raportoimaan sovitusti Vapepa-johtajalle tai ryhmänjohtajalle.
- **Velvollisuus yksityisyyden kunnioittamiseen**
Ryhmän jäsenen tulee kunnioittaa henkilöiden yksityisyyttä.

5. Ryhmäkohtaiset minimivaatimukset

- **Säännölliset ryhmätapaamiset ja toiminnanohjaus**
Henkisen tuen hälytysryhmä sitoutuu järjestämään ja osallistumaan säännöllisiin ryhmätapaamisiin ja mahdollisiin toiminnanohjauksiin noin kerran kuukaudessa.
- **Koulutussuositukset**
Ryhmässä tulee varmistua siitä, että edellä mainitut koulutussuositukset otetaan käyttöön ja huolehditaan niiden toteutumisesta. Ryhmä sitoutuu jatkuvaan taitojen ja osaamisen ylläpitoon kouluttautumalla sekä osallistumalla valmiusharjoituksiin.
- **Tiedotus- ja raportointivelvollisuus**
Ryhmä sitoutuu tiedottamaan toiminnastaan ja raportoimaan hälytysten jälkeen toiminnan kulusta. Vapepa-hälytykset kirjataan OHTO-valmiustietokantaan piirin valmiuspäällikön valtuuttaman henkilön toimesta. Hälytysryhmät laativat osaston aikataulun mukaisesti toimintasuunnitelman ja toimintakertomuksen.
- **Varusteet**
Ryhmä käyttää toimiessaan näkyvää tunnustetta ja yhteisesti sovittua merkitsemistapaa. Jokaisella ryhmäläisellä tulee olla hälytystilanteissa mukanaan henkilökortti, josta näkyy vapaaehtoisen edustama taho. Ryhmäläisten tulee käyttää henkistä tukea järjestävän Vapepan jäsenjärjestön virallista tunnusteliiviä tai Vapepan keltaista tunnusteliiviä. Liivin selässä tulee olla Henkinen tuki –selkämerkki.

6. Arviointi – Kuinka minimivaatimusten toteutumista arvioidaan?

Henkisen tuen hälytysryhmän minimivaatimusten täyttyminen ja noudattaminen vaatii säännöllistä ja monipuolista toiminnan arviointia.

Henkisen tuen hälytysryhmää perustettaessa tai uusia ryhmän jäseniä valittaessa voidaan käyttää hakemus- ja haastattelumenettelyjä, joissa hyödynnetään omia lomakkeitaan. (Ks. esimerkkimallit)

Uusille ryhmän jäsenille voidaan asettaa koeaika. Tässä yhteydessä myös koulutussuosittelusten noudattamista eli suositusten mukaisten kurssien suorittamista tulee seurata.

Hälytysryhmän toiminnan arviointi tulee olla säännöllistä ja epäkohtiin tulee puuttua. Arviointi voi perustua erilaisiin raportointimenettelyihin ja palautekeskusteluihin esimerkiksi toiminnanohjauksen yhteydessä.

Viranomaisyhteistyö ja palaute viranomaisilta on yksi keino arvioida toimintaa hälytystehtävien yhteydessä. Hälytysryhmien toimintavalmiutta testataan valmiusharjoitusten yhteydessä.

Arvioinnin vastuuhenkilöt: Piirin valmiuspäällikkö vastaa, että arviointi toteutuu. Hän voi nimetä muun pätevän henkilön suorittamaan arviointia (esim. sosiaalisuunnittelija).

Esitys digitaalisten radiopuhelinten käyttösuunnitelmaksi Vapaaehtoisen Pelastuspalvelun toiminnassa

17.10.2017
Jukka Pappinen
Suomen Radioamatööriliitto ry.
Vapepa-toimikunta

Johdanto

Vapaaehtoinen pelastuspalvelu on käyttänyt perinteisesti useita eri taajuuksilla toimivia analogisia radiolaitteita. Tärkeimmät näistä ovat vuonna 2007 käyttöön saadut 160 MHz alueen entisistä pelastustoimen ja poliisin radioverkkojen kuusi (6) simplex-kanavaa sekä jo vuosikymmeniä käytetyt 68 MHz taajuusalueen ns. RHA68 -kanavat. Lisäksi monin paikoin on käytetty radioamatöörien 145 MHz ja 434 MHz taajuusalueita silloin, kun radioamatöörit ovat olleet tehtävillä mukana.

160 MHz taajuusalueelle on saatu myös poliisin analogisen radioverkon purkamisesta saatuja käsiradiopuhelimia ja jonkin verran myös ajoneuvoradioita. Nämä olivat jo käytöstä poistuessaan olleet pitkään käytössä, koska Virve-verkkoa odottaessa radioita ei helpolla uusittu. Nyt suuri osa näistä laitteista on käyttöikänsä loppusuoralla.

Satunnaisesti saatetaan edelleen käyttää lupavapaita PMR466 -radiopuhelimia ja 27 MHz LA/CB -laitteita. RHA68 -radiolaitteet ovat niin ikään tästä vuodesta lähtien lupavapaita.

Erityisesti lupavapaiden laitteiden, mutta myös 160 MHz analogisten radiopuhelmien ongelmana on heikko tietoturva. Lähetteiden analogisten FM-lähetteiden kuunteluun sopivan laitteen saa hankittua edullisimmillaan n. 20 eurolla. Suhteellisen pienellä teknisellä osaamisella on mahdollista rakentaa järjestelmä, jolla voi kuunnella useita kanavia yhtä aikaa.

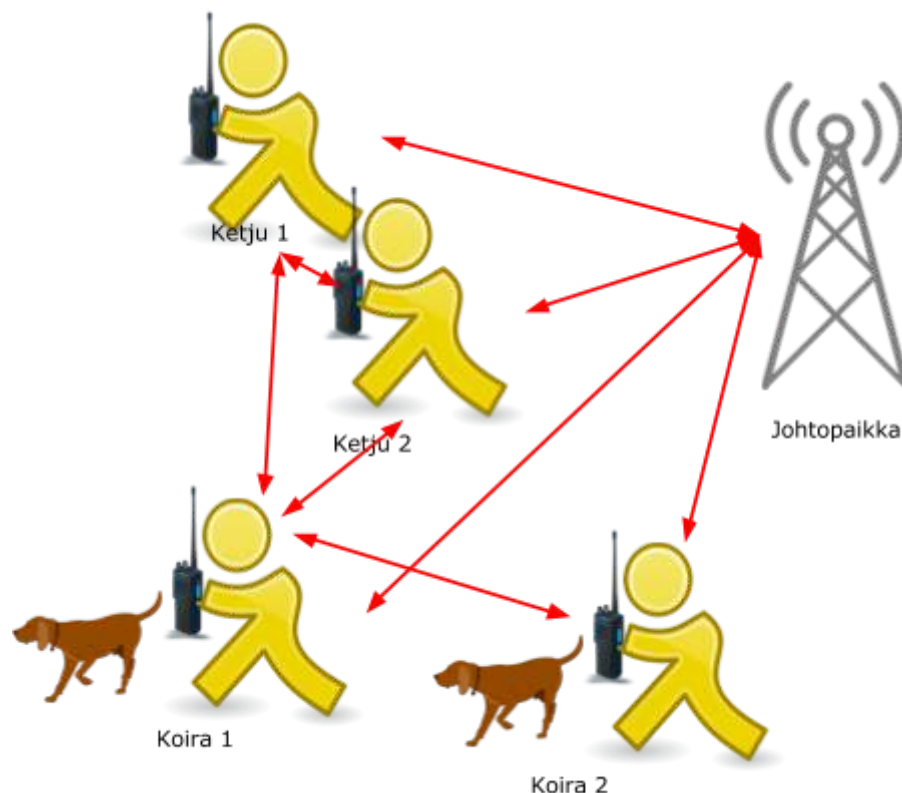
Suomen Radioamatööriliiton (SRAL) Vapepa-toimikunnan puitteissa on tehty kehitystyötä vuosien ajan Vapepan viestijärjestelmien kehittämiseksi. Toimikunnan työn tuloksena on saatu aikaiseksi mm. analogisten toistinasemien käytön 160 MHz taajuusalueella. Toistimet on otettu käyttöön erityisesti Keski-Suomessa.

Looginen jatkumo on digitaalisten radiopuhelinjärjestelmien käyttöönotto. Digitaalisuus mahdollistaa nykyistä paremman tietoturvan, tehokkaamman radiotaajuuksien käytön sekä uusia toiminnallisuuksia. Digitaalisten radiolaitteiden käyttö on analogisia helpompaa, koska esim. kohinasalvan käytöstä ei tarvitse huolehtia, äänenlaatu on tasainen ja analogisista radioista tuttu "tuplaaminen" (kahden radion lähettäminen yhtä aikaa, jolloin kummastakaan lähteestä ei saa selvää) on estetty. Lisäksi digitaalisten radiopuhelinten hinta on laskenut muutaman viime vuoden aikana merkittävästi ja etenkin käsiradiopuhelimiin hintaero analogisiin radioihin on olematon.

SRAL järjesti 23.4.2017 Kouvolassa Vapepa-päivän, jonka yhteydessä keskusteltiin ja suunniteltiin digitaalisten radiolaitteiden käyttöä Vapepa-toiminnassa. Kokouksessa SPR:n Vapepa valmiuskoordinaattori antoi SRAL:lle tehtäväksi selvittää Viestintäviraston kanssa digitaalisten radiojärjestelmien käytön reunaehdoja ja tehdä ehdotus Vapepan radioverkkojen kehittämisestä. Tämä dokumentti on tehty tuon toimeksiannon pohjalta.

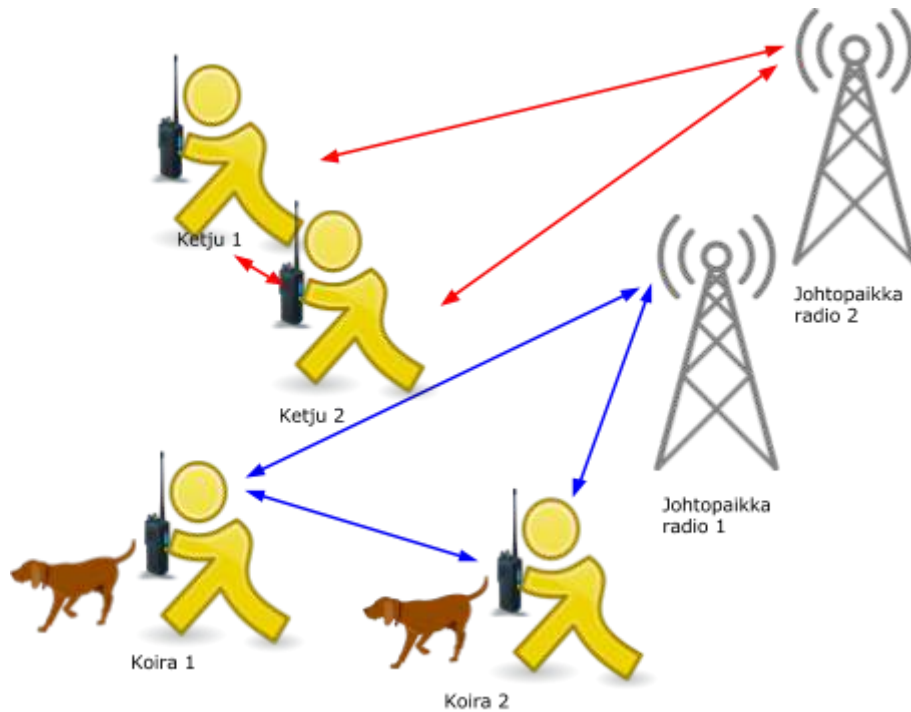
Digitaalisen radiopuhelinjärjestelmän edut

Perinteisessä analogisessa radiopuhelinjärjestelmässä kaikki samalla taajuudella olevat käyttäjät kuulevat toistensa radioliikenteen. Tarkastellaan esimerkkinä tyypillistä kadonneen henkilön etsintää:

KUVA 1: Kaikki viestivät samalla radiotaajuudella, jolloin kaikki kuulevat sekä johtopaikan että ainakin lähialueella olevat toiset radiopuhelimet. Jos toimitaan laajalla alueella, eivätkä kaikki radiot kuule toisiaan, voivat radion käyttäjät lähettää vahingossa yhtä aikaa, jolloin kumpikin lähetys "puuroutuu" eikä ole kuultavissa. Etenkin nopeatempoisessa MSO-etsintämenetelmässä radioliikenne on vilkasta, ja sen jouheva onnistuminen vaatii rutinoituneita radiopuhelimen käyttäjiä sekä maastossa että johtopaikalla.

Jos kalustoa on käytettävissä eri taajuusalueille, viestipäällikkö pyrkii todennäköisesti jakamaan liikenteen useammalle eri taajuusalueelle, jotta yhdellä kanavalla oleva viestiliikenne vähenisi.

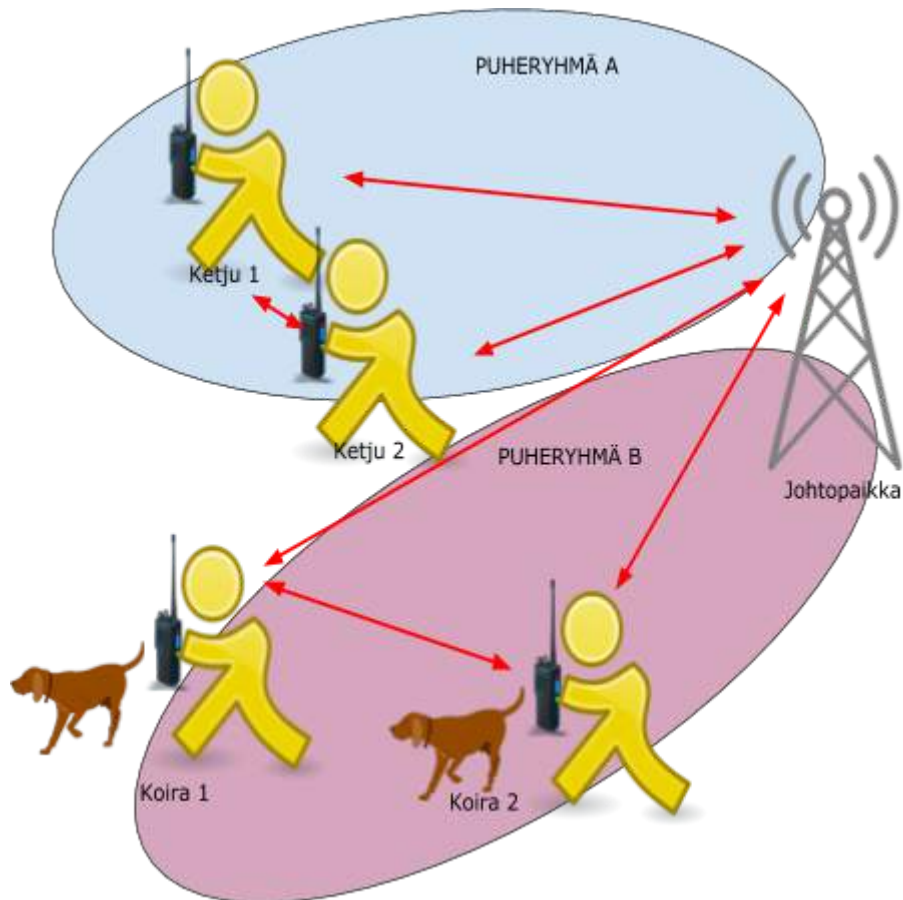

KUVA 2: Viestintä on jaettu kahdelle radiokanavalle toiminnallisin perustein: pelastuskoirakot toimivat yhdellä taajuudella ja etsintäketjut toisella. Johtopaikalla pitää olla radiolaitteet ja antennit molemmille taajuuksille, ja luonnollisesti käytävissä pitää olla molempien taajuusalueiden radiokalustoa.

Digitaalisessa radiojärjestelmässä sama fyysinen radiotaajuus voidaan jakaa virtuaalisiin kanaviin, joita nimitetään *puheryhmiksi*. Virve-verkon käyttäjille puheryhmä on tuttu konsepti: eri puheryhmään kuuluvat radiot voivat toimia samalla taajuudella, mutta eivät kuule toisiaan. Järjestelmä pyrkii estämään tehokkaasti myös päällekkäin puhumisen.

Kaikilla ryhmillä voi olla samanlaiset ja saman taajuusalueen radiolaitteet käytävissään, ja tehtävän alussa vain valitaan käytettävä puheryhmä. Tarvittavien laitteiden määrä vähenee ja toiminnan suunnittelu on helpompaa.

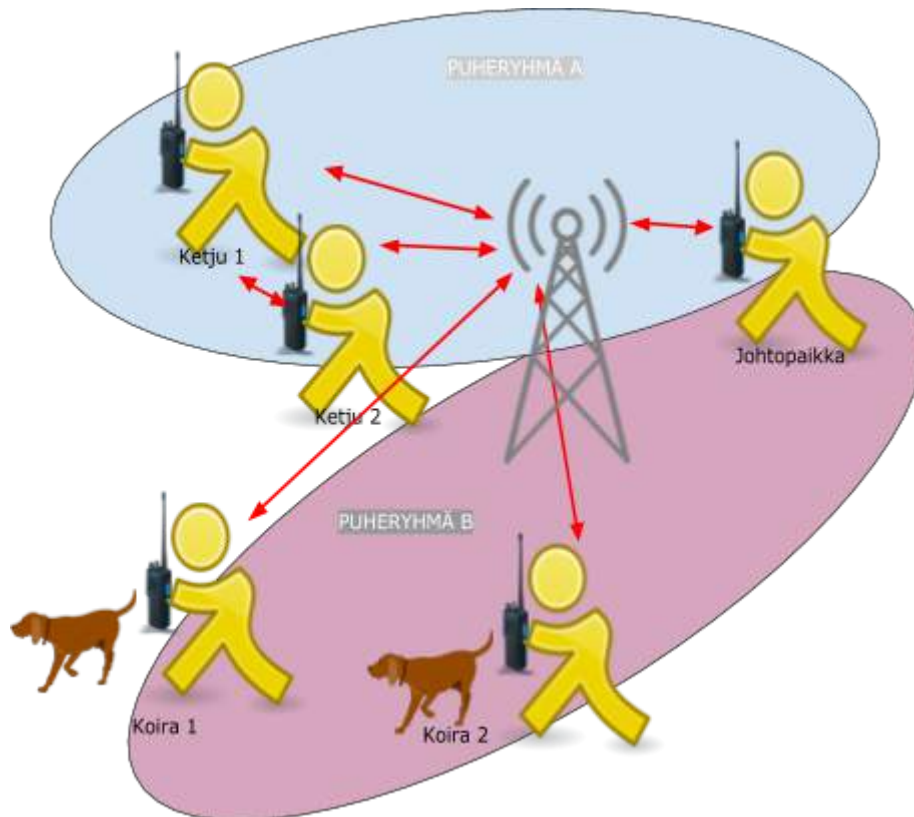
Jokaisella radiopuhelimella on myös oma numero, joka näkyy vastaanottajalla kuin laitteella lähettää. Numeroon voidaan myös "soittaa" puheluita jotka eivät kuulu muille, tai lähettää tekstiviestin tyyppisiä sanomia. Näihin lisäpalveluihin liittyy rajoituksia, joita käsitellään myöhemmin.

KUVA 3: Digitaalisessa radioverkko simplex-käytössä ilman toistinasemaa. Puheryhmien käyttö mahdollistaa radioliikenteen jakamisen toiminnallisiin tai alueellisiin toisiaan häiritsemättömiin ryhmiin samalla radiotaajuudella.

Järjestelmän toiminnallisuutta voidaan edelleen parantaa käyttämällä yhtä tai useampaa toistinasemaa. Toistinaseman käyttö mahdollistaa esimerkiksi johtopaikan perustamisen paikkaan, johon ei voi asentaa ulkoantenneja, jos toistinasema kuuluu esim. käsiradioon. Digitaalisten toistinasemien verkottaminen on mahdollista esim. Internetin tai muun TCP/IP-verkon kautta. Tällöin voidaan esim. luoda maakunnallisia puheryhmiä tai etäkäyttömahdollisuus.

DMR-järjestelmässä on samalla taajuudella kaksi toisistaan riippumatonta aikaikkunaa (timeslot, TS), jotka edelleen lisäävät järjestelmän kapasiteettia. Saman toistinaseman kautta voi olla käynnissä kaksi eri radioyhteyttä yhtä aikaa, kunhan ne käyttävät eri aikaikkunaa.

KUVA 4: Toistinaseman käyttö laajentaa digitaalisen radiopuhelimen kuuluvuusalueetta ja samalla mahdollistaa puheryhmien käytön maantieteellisesti laajalla alueella.

Kaikkia digitaalisten radioverkkojen ominaisuuksia tarvitse ottaa käyttöön kerralla. Joustavuus mahdollistaa järjestelmien laajentamisen jatkossa tarpeen mukaan. Tekniikka on myös suhteellisen uusi, joten on todennäköistä että laitevalmistajat tukevat järjestelmää ainakin 20v tästä eteenpäin.

DMR-järjestelmä

Suuri osa radiopuhelinten ammattikäyttäjistä on siirtynyt digitaalisiin radiopuhelinratkaisuihin. Markkinoilla on useita eri standardeja ja tuotteita, mutta vaikuttaisi siltä, että DMR-standardiin perustuvat järjestelmät ovat saaneet vahvan jalansijan ammattikäytössä. DMR perustuu ETSI (European Telecommunications Standards Institute) standardiin, joka määrittää esim. puheryhmät ja puheviestinnän. Muita ETSIn radiopuhelinjärjestelmien standardeja ovat esim. dPMR ja Tetra, johon Virve-verkko perustuu.

Suomessa merkittävä osa esim. teollisuuden radiopuhelinjärjestelmistä on DMR-tekniikkaan perustuvia verkkoja, joskaan tarkkaa tilastotietoa asiasta ei ole. Radioamatööri liikenteessä on saatu hyviä kokemuksia DMR-tekniikasta, ja osa pelastuslaitoksista käyttää myös DMR-järjestelmiä Virve-verkon rinnalla esim. varayhteyksinä. Edut ovat ilmeiset: radiotaajuuksien käyttö tehostuu, kun eri käyttäjäryhmät voivat toimia samalla taajuudella häiritsemättä toisiaan, tietosuoja on merkittävästi parempi, järjestelmä mahdollistaa yhteydet

sekä suoraan radiopuhelimesta toiseen että toistinaseman kautta, ja laitteet ovat myös alapäin yhteensopivia nykyisen analogisen radiopuhelinkaluston kanssa.

DMR-standardissa on kolme eri yhteensopivuustasoa, joista ensimmäinen on tarkoitettu ilman toistinasemaa käytettäviin pienitehoisiin vapaasti myytäviin radiopuhelimiin (digitaalinen PMR446). Tällä hetkellä markkinoilla olevat radiolaitteet ovat käytännössä tason 2 ("Tier 2") laitteita, joissa puheviestintä toimii erimerkkisten laitteiden välillä luotettavasti. Sen sijaan esimerkiksi tekstiviestit ja GPS-paikannusdatan välittäminen eivät ole standardoituja, ja toimivat vain saman tai muutamien laitevalmistajan laitteiden välillä. On todennäköistä, että lähivuosina myös näihin toimintoihin muodostuu todellinen tai de-facto -standardi. Vapepan käytön osalta puheviestintä on joka tapauksessa olennaisinta, ja yhden laitevalmistajan laitteisiin sitoutuminen ei ole tarpeen eikä taloudellisesti järkevää.

Kolmannen tason ("Tier 3") laitteissa on paljon kaupallisista matkapuhelinverkoista tuttuja ominaisuuksia, kuten automaattinen siirtyminen tukiasemalta toiselle (roaming), mutta niiden hyödyntäminen edellyttäisi myös matkapuhelinverkon tyyppistä verkkojärjestelmää, keskuksia jne. eikä Vapepalla ole sellaiseen tarvetta eikä resursseja.

DMR-järjestelmän rajoitteet

DMR-järjestelmä tukee viestinnän salausta. Salaus ei ole esim. Virve-verkon käyttämän TEA-2 -salauksen tasoinen, mutta käytännössä sen purkaminen järkevässä ajassa on tiedustelupalveluita ja vastaavia organisaatioita lukuun ottamatta mahdotonta. Radioamatöörikäytössä salausta ei saa käyttää, joten eri laitevalmistajien salausten yhteensopivuudesta ei ole kokemuksia. Vapepan käytön kannalta salauksen purkaminen on epärelevantti ja erittäin epätodennäköinen riski. Jo pelkkä digitaalinen järjestelmä ilman salaustakin on merkittävä parannus viestinnän luottamuksellisuuteen.

Kullakin radiopuhelimella tulee olla yksilöllinen numero. Numeroavaruuden hallinta on tehtävä keskitetysti. Samoin jos salaus päätetään ottaa käyttöön, salausavainten käsittely ja salassapito on haaste, ja siihen on kehitettävä hallinnollinen toimintamalli. Sen toteuttamista on pohdittu, mutta eri toteuttamisvaihtoehtoja ei ole järkevää pohtia julkisessa dokumentissa.

SPR:n radiojärjestelmä

SPR Punainen Risti käyttää kansainvälisessä avustustoiminnassaan myös digitaalista radiopuhelinjärjestelmää, joka kuitenkin pohjautuu dPMR-standardiin. Linjaus on maailmanlaajuinen. DMR ja dPMR muistuttavat monilta osin toisiaan, mutta eivät ole keskenään yhteensopivia. Taajuuksien käytön kannalta olennaisimmat erot ovat ns. aikajakoisuuden puuttuminen dPMR:stä mutta vastaavasti kapeampi kaistanleveys. Dokumentissa kuitenkin esitetään käyttöperiaatteet myös dPMR-radiopuhelinten käytölle, jolloin olemassa olevia taajuuksia voidaan hyödyntää esim. SPR:n kansainvälisen avustustoiminnan harjoittelussa sekä kotimaan toiminnassa.

Toimintamallista ei kuitenkaan ole keskusteltu vielä Viestintäviraston kanssa. Eri tekniikoihin pohjautuvien järjestelmien käyttö edellyttää tehtävän viestipäälliköltä kokemusta ja osaamista teknologioiden käytön koordinoinnissa.

Taajuudet

Siirtymäkauden aikana Vapepalla tulee olemaan käytössä sekä analogisia että digitaalisia radiolaitteita. Millään valmistajalla ei ole yleisesti myytävänä DMR- 68 MHz taajuusalueelle, joten se ei ole vaihtoehto. Laitevalmistajat tekevät laitteita käytännössä vain 136-174 MHz (VHF) ja 400-470 MHz (UHF) -taajuusalueille, joten on järkevää ottaa DMR käyttöön VHF-alueella, jossa nykyiset analogiset radiopuhelintaajuudetkin ovat. Tämä mahdollistaa myös yhteistoiminnan niiden pelastuslaitosten kanssa, jotka käyttävät DMR-järjestelmää omassa toiminnassaan. Pelastuslaitokset käyttävät VHF-taajuusaluetta. VHF-taajuusalue on myös etenemisominaisuuksiltaan jonkin verran parempi kuin UHF, erityisesti maastossa. Ero ei kuitenkaan ole merkittävä.

Aiemmin mainitun toimeksiannon perusteella Viestintäviraston kanssa käytiin huhti-toukokuussa 2017 puhelimitse ja sähköpostitse neuvottelukierros (Jukka Pappinen/SRAL, Ari Lahtinen/Viestintävirasto), jossa selvitettiin pelisääntöjä DMR:n käyttöön otolle Vapepan toiminnassa. Keskeiset linjaukset olivat seuraavat:

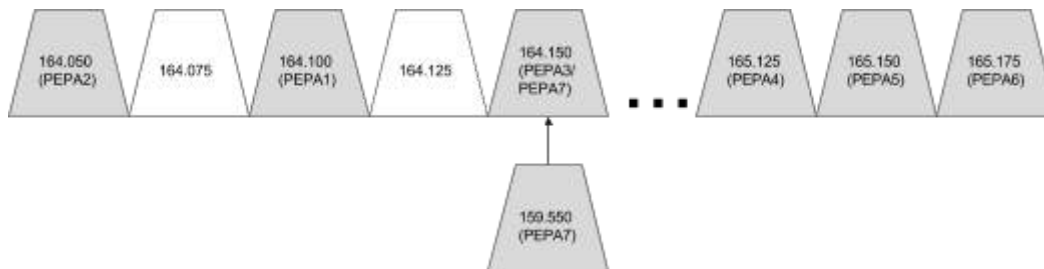
- DMR -lähetteitä voidaan kokeilla ja käyttää Vapepan nykyisillä kuudella VHF-kanavalla (simplex) Vapepan omassa koordinaatiossa mahdollista viranomaisliikennettä väistäen. Viestintävirasto toivoo kuitenkin, että heille ilmoitettaisiin millä alueilla ja taajuuksilla digitaalisia lähetteitä mahdollisesti käytetään.
- Nykyisin käytössä olevilla toistinasemataajuuksilla (164.150 MHz ja 159.550 MHz) ei saa käyttää DMR-toistinta, mutta taajuuden 164.150MHz simplex-käyttö on sallittua.
- Viestintävirasto on alustavasti osoittanut DMR-keikkatoistimia varten uuden taajuusparin (159.525 MHz ja 164.125 MHz), joka olisi käytettävissä koko maassa, pl. mahdollisesti Pirkanmaa. Tätä kirjoitettaessa DMR-toistimille ei ole kuitenkaan haettu vielä lupaa, joten käyttörajoituksista tai lopullisista lupaehtoista ei ole varmuutta.
- Mikäli halutaan kiinteitä toistinasemia, niille tulee hakea paikkakohtainen lupa, normaali häiriötarkastelu ja uusi taajuus.
- Alueellisesti voidaan sopia yhteistoiminnasta ja -käytöstä esim. pelastustoimen toistinasemien kanssa, jos pelastustoimi näkee tähän tarvetta.

Siirrettävien digitaalisten toistinasemien ehtoja ei vielä tiedetä. Tavoitteena on, että lupa vastaisi nykyisten analogisten siirrettävien toistinten lupaa: toistinta saa käyttää vain tehtävän tai harjoituksen aikana, antennikorkeus saa olla enintään 30 metriä maanpinnasta ja säteilyteho (erp) enintään 25W. Jos tiedossa on etukäteen sijoituspaikoiksi sopivia korkeita rakennuksia, mastoja tms., näille voidaan tehdä etukäteen häiriötarkastelu ja kirjoittaa lupaan korkeampi antennikorkeus näitä varten.

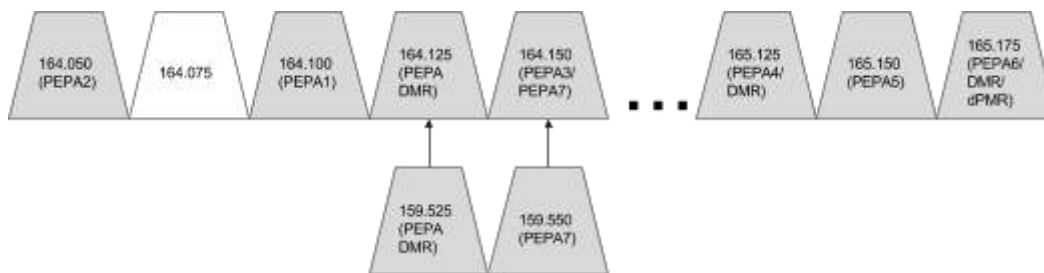
Koska pelastustoimi käyttää useassa paikassa taajuuksia 164.050 MHz ja 164.100 MHz sekä analogiset toistimet käyttävät taajuutta 164.150 Mhz, keskitetään DMR-käyttö

pepa-VHF -kanaville 4 ja 6 (165.125 MHz ja 165.175 MHz). Valtakunnalliset puheryhmät sijoitetaan taajuudelle 165.175 MHz ja järjestöjen omat tms. toiminnalliset ryhmät taajuudelle 165.125 MHz. Punaisen Ristin dPMR-käyttö keskitetään myös taajuudelle 165.175 MHz, ja alueellisen koordinoinnin perusteella myös dPMR-toistimen tilapäinen käyttö olisi mahdollista taajuusparilla 164.125/159.525

Tässä ratkaisussa pepa-VHF -kanavat 1,2,3 ja 5 jäävät pelkästään analogisten radioiden käyttöön toistaiseksi.

KUVA 5: Nykyiset PEPA-VHF -kanavat

KUVA 6: Esitetyt muutokset taajuuksien käyttöön

Radioiden numerointi - alustava ehdotus

Kullakin radiolla tulee olla yksilöllinen, 7-numeroinen tunnus (eräänlainen puhelinnumero). Vapepan käyttöön esitettävä numerointilogiikka on kuvattu liitteessä 2. Vapepan DMR-numeroinnissa noudatetaan löyhästi radioamatöörien DMR-järjestelmien numerointitapaa. Järjestelmän ominaisuuksien hyödyntäminen edellyttää yksilöllistä numerointia, vaikka teknisesti ottaen se ei olisi täysin välttämätöntä. Yksilöllinen numero helpottaa esim. erilaisten häiriötilanteiden selvittämistä, tai mahdollistaa tulevaisuudessa esim. erilaiset hälytyssovellukset.

Numeroiden hallinta tulisi keskittää, ja olisi loogista että SRAL ottaisi tämän hoitaakseen. Numerointia varten etukäteen alueellisesti numeroavaruus, josta numeroita jaetaan ryhmän kotipaikan sijainnin mukaan. Hälytysryhmä, SPR:n valmiuspäällikkö tms. pyytää SRAL:n koordinaattorilta tarvittavan määrän numeroita, jotka merkitään luettelossa ao. ryhmän käyttöön. Koska luetteloon tallennetaan yhteys henkilön tiedot, listasta syntyy henkilörekisteri, josta tulee tehdä erillinen rekisteriseloste.

Puheryhmäarkkitehtuuri - alustava ehdotus

Yleistä puheryhmistä

DMR-radioissa on mallista riippuen 16-1000 muistipaikkaa. Aivan edullisimpia radioita lukuunottamatta laitteissa on mahdollista ryhmitellä kanavia ryhmiin, jotka sisältävät tyypillisesti 16 puheryhmää. Laittevalmistajat kutsuvat näitä ryhmiä yleisesti nimellä "zone". Järjestelmä muistuttaa toisin sanoen Virve-verkon päätelaitteissa olevia puheryhmiä ja niiden jakamista kansioihin. Tässä dokumentissa käytetään termiä "kansio", kun tarkoitetaan zonea.

Vapepan tarvitsemien puheryhmien määrä tulee pitää suhteellisen suppeana. Määrää voidaan myöhemmin helposti lisätä, mikäli katsotaan tarpeelliseksi. Alkuvaiheessa on tärkeää turvata alaspäin yhteensopivuus, jonka vuoksi radioihin ohjelmoidaan myös analogiset kanavat. Lähtökohtana on, että kaikissa Vapepan radioissa on 16 yhteistä analogista kanavaa tai puheryhmää.

Valtakunnallinen "kanavapaketti" sisältää lisäksi kanavapaikalle 16 ohjelmitavan tiedottamiseen ja hälyttämiseen tarkoitetun järjestelyn. Tarkoituksena on, että radio kuuntelee taajuuksia 165.175MHz ja 164.125MHz, joissa radiolle voidaan lähettää signaali, joka laukaisee laitteissa äänihälytyksen. Kanavalla ei voi lähettää. Tekninen toteutus on vielä määrittelemättä tarkemmin.

Puheryhmien ohjelmoinnissa noudatetaan seuraavaa käytäntöä:

- 16-kanavaiset radiot
 - Vapepan valtakunnalliset DMR-ryhmät
 - Analogiset kanavat 1-7
- 32-kanavaiset radiot (2 kansiota)
 - Kansio/zone 1
 - Vapepan valtakunnalliset DMR-ryhmät
 - Analogiset kanavat 1-7
 - Kansio/zone 2
 - Maakunnalliset puheryhmät (kanavapaikat 1-10)
 - Järjestön omat valtakunnalliset puheryhmät (kanavapaikat 11-16)
- Useampikanavaiset (useita kansioita)
 - Kansio/zone 1
 - Valtakunnallinen kanavasetti (FM/DMR)
 - Kansio/zone 2
 - Maakunnalliset puheryhmät
 - Järjestön omat valtakunnalliset puheryhmät
 - Kansio/zone 3->
 - Ympäröivien alueiden maakunnalliset puheryhmät halutussa laajuudessa
 - PEPA-VHF

- Analogiset PEPA-VHF (1-6) simplex +1 analoginen toistinkanava eri aliäänillä (kanavat 7-13)
- Tässä kansiossa on kaikki variaatiot analogisista kanavista, osittain siis päällekkäinen valtakunnallisen kansion kanssa.

Valtakunnalliset kaikille yhteiset puheryhmät sijoitetaan taajuudelle 165.175MHz (suorakanavat ts. simplex-kanavat) ja toistinkanavalle 164.125/159.525 MHz aikavälissä 1.

Puheryhmien nimeäminen

Puheryhmän nimessä on käyttötarkoitus, tunniste ja tieto onko kyseessä suorakanava vai tukiaseman kautta käytettävä kanava. Esimerkiksi puheryhmä TOIMINTA A S luetaan "toiminta aarne suora", ja tarkoittaa toiminnan toimintapuheryhmää A, joka toimii suoraan radioiden välillä ilman tukiasemaa (simplex-kanava). Vastaavasti puheryhmä KOIRA B T ("koira bertta tuki") tarkoittaa pelastuskoirien omaa puheryhmää B, joka toimii vain toistinaseman kautta.

Puheryhmien erottamisessa käytetään kirjaimia (A, B, C jne.) jotta ryhmiä ei sekoiteta nykyisten analogisten kanavanumeroiden kanssa.

Valtakunnalliset puheryhmät

Kaikille yhteisiä puheryhmiä on 8 kpl, joista 4 suoraa ja toiset 4 toistimen kautta toimivaa ryhmää. Ryhmät jaetaan kahteen toiminnalliseen kokonaisuuteen:

- JOHTO
 - Vapepan toiminnan johtaminen yksittäisen tehtävän aikana
- TOIMINTA A, B, C
 - Operatiivisen toiminnan aikana käytettävät puheryhmät (esim. etsintäketjut tms.)

Maakunnalliset puheryhmät

Kullekin maakunnalle voidaan luoda maakuntakohtaisia puheryhmiä 10 kpl/maakunta (kansio/zone 2, kanavapaikat 1-10). Nämä voivat olla Vapepan taajuuksien lisäksi esim. pelastustoimen tms. yhteistyötahon taajuuksilla, jos tästä sovitaan asianmukaisesti ao. organisaation ja Viestintäviraston kanssa. Toimintamallin määrittää kukin maakunta itse alueen tarpeiden mukaisesti. Mikäli maakunnallisia kanavia ei ole, nämä jätetään tyhjäksi.

Maakunnallisia kansioita ei määritellä tarkemmin tässä dokumentissa. Alueellisesti voidaan sopia maakunnallisten puheryhmien ohjelmoimisesta naapurialueiden radioihin.

Järjestöjen ja toimialojen omat puheryhmät

Halukkaille järjestöille voidaan luoda omia sisäisiä puheryhmiä esim. harjoituksia tai järjestön sisäistä toimintaa varten, käyttörajoitukset huomioon ottaen. Näiden puheryhmien tulee olla valtakunnallisia (saman järjestön laitteissa sama ohjelmointi) ja ne taajuudelle 165.125 MHz (suorat kanavat) ja toistinkanavalle 164.125/159.525 Mhz aikaväliin 2. Esimerkiksi SPR (ensiapupäivystykset ja muu toiminta), pelastuskoirat tai viestiryhmät voisivat olla potentiaalisia käyttäjäryhmiä.

Kanavat sijoitetaan kansioon/zoneen 2 kanavapaikoille 11-16. Ryhmiä voi siis olla enintään kuusi järjestöä kohti.

Jatkovalmistelua edellyttävät asiat

Tämän dokumentin valmistelussa on tunnistettu seuraavat jatkotyöstöä edellyttävät asiat:

- Radioiden ja puheryhmien numerointia ja puheryhmäarkkitehtuuria on syytä valmistella laajapohjaisemmin. Tässä esitetty malli on alustava, eikä siinä ole välttämättä huomioitu kaikkia olennaisia näkökohtia. Tekniset yksityiskohdat eivät kuitenkaan estä järjestelmän suunnittelun ja käyttökokeilujen aloittamista, ja välttämättä kaikki ongelmat eivät tule esille ennen kuin käytännön kokemuksen kautta.
- Toistinten ja digitaalisten radiolaitteiden edellyttämät muutokset Vapepan viestikoulutukseen.
- Laitteiden valmiiden ohjelmointipakettien (ns. koodiplugi) tallentamiseen, dokumentointiin ja dokumentaation hallintaan on kehitettävä yhtenäinen toimintamalli perustuen esim. Vapepan extranet-palveluun tai vastaavaan.
- Maakunnallisten ja järjestöjen sisäisten puheryhmien muodostamiseen ja dokumentointiin olisi hyvä kehittää myös yhtenäinen toimintamalli, mutta se ole ajankohtainen vielä
- Vapepan viestitoimiala voisi testata ja vertailla eri radiolaitteita, ja ylläpitää esim. listaa suositelluista laiteista eri käyttötarkoituksiin. Varsinainen hyväksyntäjärjestelmä ei ole ehkä järkevä eikä mahdollinenkaan.
- Valtakunnalliseen kansioon suunnitellun hälytys/päivystyskanavan toteutus on suunniteltava siten, että se toimii mahdollisimman hyvin eri laitevalmistajien laitteissa.
- Mahdollisen salauksen ja salausavaimien käytön ja ylläpidon toteuttamistapa on määriteltävä.

LIITE 1

EHDOTUS: KANSIOT (ZONE) JA PUHERYHMIEN NUMEROINTI

Valtakunnallinen kansio/zone (kaikissa Vapepan radioissa)

Kanavapaikka	Puheryhmä	Taajuus	TG nro	TS
1	FM (PEPA 1)	164.100 MHz		
2	FM (PEPA 2)	164.050 MHz		
3	FM (PEPA 3)	164.150 MHz		
4	FM (PEPA 4)	165.125 MHz		
5	FM (PEPA 5)	165.150 MHz		
6	FM (PEPA 6)	165.175 MHz		
7	FM (PEPA 7)	164.150/159.550		
8	JOHTO S	165.175 MHz	9004	1
9	TOIMINTA A S	165.175 MHz	9001	1
10	TOIMINTA B S	165.175 MHz	9002	1
11	TOIMINTA C S	165.175 MHz	9003	1
12	JOHTO T	164.125/159.525	9004	2
13	TOIMINTA A T	164.125/159.525	9011	1
14	TOIMINTA B T	164.125/159.525	9012	1
15	TOIMINTA C T	164.125/159.525	9013	1
16	HÄLYTYS	(1		

1) HÄLYTYS -kanavan teknistä toteutusta ei ole vielä lopullisesti määritelty.

ALUEELLISET PUHERYHMÄT (joka maakunnalla omansa, sisältö vaihtelee, TG 9100-9299)

KANSIO/ZONE	Numerot
Uusimaa	9100-9119
Varsinais-Suomi	9110-9119
Satakunta	9120-9129
Kanta-Häme	9130-9139
Pirkanmaa	9140-9149
Päijät-Häme	9150-9159
Kymenlaakso	9160-9169
Etelä-Karjala	9170-9179
Etelä-Savo	9180-9189
Pohjois-Savo	9190-9199
Pohjois-Karjala	9200-9209
Keski-Suomi	9210-9219
Etelä-Pohjanmaa	9220-9229
Pohjanmaa	9230-9239
Keski-Pohjanmaa	9240-9249
Pohjois-Pohjanmaa	9250-9259
Kainuu	9260-9269
Lappi	9270-9279
Åland	9280-9289

JÄRJESTÖRYHMÄT TG 9300-9400

KANSIO/ZONE (esimerkkejä)	Sisältö
SPR	TG 9300-9309
KOIRA	TG 9310-9319
VIESTI	TG 9320-9329

ESIMERKKI JÄRJESTÖN OMISTA PUHERYHMISTÄ (VIESTI)

Puheryhmä	Taajuus	TG nro	TS
VIESTI A S	165.125 MHz	9310	1
VIESTI B S	165.125 MHz	9311	1
VIESTI C S	165.125 MHz	9312	1
VIESTI D T	164.125/159.525	9313	2
VIESTI E T	164.125/159.525	9314	2
VIESTI F T	164.125/159.525	9315	2

PEPA-VHF -KANSIO/ZONE (jos laitteessa on tilaa, voi laittaa viimeiseksi)

Puheryhmä	Taajuus	CTCSS	
PEPA 1	164.100 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 2	164.050 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 3	164.150 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 4	165.125 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 5	165.150 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 6	165.175 MHz	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 7	164.150/159.550	-	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 8	164.150/159.550	103,5Hz	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 9	164.150/159.550	110,9Hz	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 10	164.150/159.550	114,8Hz	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 11	164.150/159.550	118,8Hz	analoginen FM, 25kHz kanava
PEPA 12	164.150/159.550	123,0Hz	analoginen FM, 25kHz kanava

Huomaa: CTCSS sekä lähetyksellä että vastaanotolla!

LIITE 2

EHDOTUS: LAITTEIDEN NUMEROINTI

Jokaisella DMR-radiolla tulee olla oma yksilöllinen ID. Radioiden numero ja puheryhmien numerointi ei saa mennä päällekkäin, ts. radiolla ei saa olla puheryhmän numeroa tai päinvastoin.

Numeroinnista on esitetty useampia vaihtoehtoja, pohjautuen esim. Vapepan toimikuntajakoon tai maakuntajakoon. Lopullinen vaihtoehto ratkaistaan jatkovalmistelussa, eikä sillä ole käytännössä vaikutusta asian eteenpäinvientiin vaan kyseessä on tekninen yksityiskohta. Numerointia koordinoisi joka tapauksessa SRAL. Vapepan hälytysryhmät tai toimikunnat, SPR:n valmiuspäällikkö tms. valtuutettu taho voivat pyytää numeroita laitteisiin ohjelmoitaviksi.

Lista numeroista ja tieto kenelle niitä on jaettu muodostavat erillisen rekisterin, jonka ylläpidosta vastaa SRAL, ja josta tehdään erillinen päätös Vapepan keskustoimikunnassa tms. elimessä.

Laitteen tunnistenumero on 7-numeroinen. Ensimmäiset 3 numeroa ovat 244, joka on ITU:n määrittelemä suomalaisten televerkkojen tunnus. Lopuilla neljällä numerolla yksilöidään laite, ja se voi sisältää esim. toimikunnan, maakunnan tai muun aluejaon. Jonkinlainen aluejako numeroinnissa on syytä olla, koska koko maa yhdessä blokissa voisi olla vaikea hallita. Alla on esimerkki numeroinnista, jos aluejakona käytettäisiin aluehallintovirastojen alueita.

Alue	Numerot	Maakunnat
Etelä-Suomi	2441xxx	Uusimaa, Päijät-Häme, Kanta-Häme, Kymenlaakso, Etelä-Karjala
Itä-Suomi	2442xxx	Etelä-Savo, Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala
Lounais-Suomi	2443xxx	Satakunta ja Varsinais-Suomi
Länsi- ja Sisä-Suomi	2444xxx	Etelä-Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Pirkanmaa, Pohjanmaa
Pohjois-Suomi	2445xxx	Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu
Lappi	2446xxx	Lappi
Ahvenanmaa	2447xxx	Ahvenanmaa
Toistimet ja automaattiset asemat	2448xxx	Koko maa
Kokeilut, laajennukset	2449xxx	Koko maa